

Incipit soliloquiū sancti Bonaventure de quatuor exercitijs.

Prologus

Flecto genua mea ad prēm dñi nostri ihesu christi. a quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur. ut cet nobis scđm diuinas glorie sue virtutē. corroborari p spm eius in interiori homine. xpm p fidē habitare in cordibus vestris in caritate radicati et fundati. ut possitis cōprehendē cū omnibus sanctis q̄ sit longitudo. latitudo. sublimitas et p̄fundis. Scire etiā sup̄eminētē scientie caritatē xpi. ut impleamini in oēm plenitudinē dei. **A**postolus paulus eterne electionis vas. sacrarium diuine sanctificationis. speculum et exemplar sup̄ne contēplationis. In verbis p̄missis ostendit nobis mentalis exercitiationis ortū. obiectū et fructum. **M**entalis exercitatio si debet esse pia et salutifera. oportet q̄ habeat potentiā sup̄naturalit̄ cōfortantē. sapientiā regulantē. et clementiā consolantē. **F**lectat igitur anima deuota diuine contēplationis amore accensa genua mētis ante thronū beatissime et incōprehensibilis trinitatis. pulset humilit̄ et postulet sapiēt̄ dei patris cōfortatricē potentiā. ne labore depresso succubat. dei filij regulatricē sapientiā. ne errore seducta a veritate deuiet. dei spūssā cōsolatricē pie-

tatē et clementiā. ne tedio deuicta deficiat. **O**mne em̄ datū optm̄ et oē donū p̄fectuz desursū ē descendēs a patre luminū. **E**t scđm Aug. **O**mne bonū nosty aut de? est. aut a deo est. **U**nde nō imerito in omni boni operis initio ille est inuocandus a quo omne bonū originalit̄ p̄greditur. p̄ quē omne bonū exemplariter p̄ducitur. et ad quem omne bonū finalit̄ reducit̄. **H**ec est illa ineffabilis trinitas pat̄/filius/et spūssāus. quā tangit apostolus cū dicit. **F**lecto genua mea ad aē. **S**ecūdo ostendit isti? salutifere mentalis exercitiationis obiectū. **O**biectū diuine exercitiationis deuote mentis. dicunt̄ esse interiora exteriora inferiora et sup̄iora. **D**ebet em̄ anima deuota per mētale exercitiū contēplationis radiū reflectere. p̄mo ad interiora sua. ut videat qualiter sit creata per naturā. deformata per culpā. reformata per gratiā. **T**ercio debet conuertē radiū contēplationis ad exteriora. ut cognoscat q̄ instabilis sit mūdus et mūdana opulentia. q̄ mutabilis mūdana excellentia. et q̄ miserabilis mūdana magnificentia. **D**ebet etiam tercio radiū contēplationis conuertē ad inferiora. ut intelligat humane mortis inuitabilē necessitatem iudicij finalis formidabilem austeritatē. pene infernalis intolerabilē penalitatē. **D**ebet etiā conuertē quarto radiū contēpla-

B j

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

tionis ad superiora cognoscat et
 sapiat celestis gaudij iestimabile
 preciositate. atq; eiusdem ineffabile
 delicositate et interminabile eter
 nitate. **H**ec est illa crux beata
 quatuor fimbis terminata. In qua
 anima deuota cum tuo dulcissimo
 sposo ihesu xpo debes iugiter pen
 dere meditando. **H**ic est curus igneus
 quatuor rotis sumatus. In quo debes
 per tuum fidelissimum amicum assidue
 contemplando celi palacium conscen
 dere. **H**ec est illa quadruplex regi
 o videlicet orientis/occidentis. aq;
 lonaris/et meridionalis/ qua tu o
 anima cotidie debes pegrinando
 intrare/ et tuum dilectum specialissimum
 in ea speculando querere et uestigare
 ut possis dicere cum sposa. **I**n lectulo
 quieti per noctem quem diligit anima mea
 hec quatuor tangit apostolus/ cum subiun
 git/ ut possitis comprehendere cum om
 nibus sanctis que sit longitudo. ac.
Fructus istius salutifere exerci
 tationis si digne laudabiliter exe
 quatur/ est felicitas eterna que est
 summum et pulcherrimum et se suffi
 cientissimum nullo extra se indiges.
In quo videbimus et amabimus voca
 bimus et laudabimus in eternum et
 ultra/ eum qui est benedictus in secula.
Hunc fructum promittit apostolus quoniam
 sermonem concludit dicens. **U**t im
 pleamini in omnem plenitudinem dei.
Hanc plenitudinem tunc inueniemus/
 quando deus factus fuerit voluntati me
 titudo pacis/ rationi plenitudo lu
 cis/ memorie continuatio eternita

tis. **T**unc enim deus erit omnia in omnibus
 cum a ratione omnis error/ a voluntate
 omnis dolor/ et a memoria omnis timor
 recesserit. **E**t successerit illa quam
 speramus mira serenitas/ diuina io
 cunditas eterna securitas. **H**unc
 tractatum instigante consilia propter
 simpliciores quosque simplicibus
 verbis de sanctorum dictis copulaui per
 modum cuiusdam dialogi. **I**n quo anima
 deuota veritatis eterne discipula me
 ditante interrogat et homo interior
 mentaliter loquendo respondet. **U**t autem
 ad inestimabilem contemplationem
 istius mentalis exercitationis pue
 niam? ab exordio incipiam? et ad
 preteritum luminum humiliter iuocando
 accedam? genua cordis deuote
 flectam? ante thronum lucis et eterne
 maiestatis et ante solium indiuidue tri
 nitatis lacrimis et gemitibus inces
 sabiliter clamem? ut deus pater
 per suum benedictum filium donet in spi
 ritu nobis gratiam ut possim? cog
 noscere quem sit longitudo/ latitudo sub
 limitas et profundum ut per hanc peruen
 gam? ad eum qui est omnis desiderij
 finis et complementum. **A**men.

Capitulum primum Quomodo anima
 exercitabitur mentaliter ut videat
 qualiter est formata per naturam

Anima

Domine queso o homo si post
 deuotam inuocationem diuine
 magnificentie et per humile im
 plorationem eterne sapientie domini per fle
 bile supplicationem superne pietatis et
 demeritum gratiam exercitandi mentaliter autem

In sanctis omnibus delectabilis in
quātū in eo assidue delectatur. in
creaturis omnibus admirabilis quia
omnia potēter creat sapienter gu
bernat. benigne dispensat. admira
roz. Cū deū per voluntatē diligo
meipsum transformo. Hec est enim
virtus amoris ut talē te esse oportet
quale est illud quod amas. Res
cognosce ergo o anima mea quod mira
est inestimabilis dignitas est. eē
nō solū restigiū creatoris quod est
cōmune omnibus creaturis. sed eē
imaginē quod est propriū creature
rationalis. Lauda igitur anima mea
dominū/ lauda deū tuū spon. Exp
gis cetera lauda. exulta et gaude. quod
in signata sis dei imagine. decorata
similitudine principis rationis. cas
pax eterne beatitudinis. Sed quia
hec modica nō in merito forte ius
di carentur si forte finirent. exulta
et lauda. quia cū predictis dedit tibi
bi naturā immortalē. substantiā in
corruptibilē. durationē intermin
nabile. vitā perpetuā. imago em
trinitatis nō esses si termino mor
tis pcludi posses. Aug. xv. de ci
uitate dei. O anima adūte quod cre
ator tuus post illud esse dedit tibi
ppetuum esse. post hoc dedit tibi
vivē sentire discernē. sensibus te
decoravit. sapiētia illustravit. Tuā
igitur pulchritudinē atēde. ut in
telligas qualē debeas pulchritu
dinem diligere. Quod si temetipsū ut
expedit cōtemplari nō sufficis. cur
saltē quid de te estimare debeas. ex

iudicio alieno nō ppendis. Spon
sū habes de cuius pulchritudine si
nō dubitares. scires quod tā pulcher
tam formosus. tā vnicus dei filius
tuo aspectu captus nō esset. si cum
singularis decor et ultra ceteros
admirāder nō traxisset. hec Aug.
Sed hec fortasse o anima nimis
ingrata tibi videntur modica. Prop
terea audi tercio dignitatē admi
rabile. quod tante es simplicitatis quod
nichil potest domū mentis tue in
habitare. nichil potest in ea mans
sionē facere. nisi simplicitas et pu
ritas trinitatis eterne. Ecce quid
dicit sponsus tuus. Ego in quāda partē
ad eū veniemus et mansionē apud
eū faciemus. Et alibi in euangelio
Zachee festinās descende. quia
hodie in domo tua oportet me
manere. Illi enim menti illi soli
possibile est. qui eā creavit. Ipse
enim est qui intimior intimo tuo esse
phibetur. ut dicit Aug. Gaude
igitur o felix anima quod potes eē tanti
hospitis hospita. Bernardus. O fe
lix anima quod cotidie cor suū mūdatur
in habitantē deū suscipiat. cuius
hospes nullo bono indiget. quia
auctorem omnium bonorum in se habet.
O quā beata anima apud quā deus
sibi requiē iuenit. quod dicit psalmista. Qui
creavit me requiē in tabernaculo
meo. negare siquidē ei celi requiē
non potest. quod sibi in hac vita requiē
parauit. Hec Bernardus. O anima ni
mis es auara. si nō sufficit tibi tantū
hospitiū pntia. quia scio quod tā liberal

est q̄ cōmunicabit tibi de bonis
suis/ q̄ tā pius est q̄ ditabit te de
donis suis. **N**ullo em̄ mō deceret
tantū p̄ncipē/ si hospita suā p̄mit
teret indigentē. **A**dozna igit̄ tha
lamū tuū suscipe regē factorem
tuū/ de cui? p̄ntia exultabit a leta
bitur tota familia tua. **O**vere miā
a multū admirabil̄ s̄ma. **R**ex cui?
pulchritudinē sola luna miratur/
cui? magnitudinē celū a tra reuerē
tur/ de cui? sapia celestiu sp̄irituū
agmina illuian̄/ de cui? clemēcia
oim̄ beatorū collegia satiant̄. talis
tuū o aia deſideat̄ hospiciū. tuū ce
naclū plus q̄ celeste palaciū ap
petit̄ a exoptat. **D**elicie em̄ sue sūt
eē cū filijs hoim̄. **S**i hec adhuc
te nō mouēt ad laudandū crea
torē tuū cōuerte cōtemplationis
radiū ad q̄rtū b̄nificiū a cognosce
q̄ tāde capacitatis ē palaciū tuū.
q̄ nulla creaturā sufficit satiaē tuū
desideriū. **H**ugo de sancto victore
Ois iocūditas/ ois suauitas/ ois
potētia/ ois opulēcia rex creaturā
rarū afficē cor hūanū p̄t/ faciare
nō p̄t. **A**nselm? **O**is creaturā que
deus me? nō est michi inopia est
Et q̄re? **R**euera sc̄dm̄ gregoriū in
moralib? **A**ia humana q̄ ad deū
appetendū facta ē. q̄c q̄d infra deū
appetit min? est. **I**deoq; iure ei nō
sufficit qd̄ deus n̄ est. **I**avt estimo
aia sufficēter vidisti tuā nobilita
tem q̄ est valde laudabil̄. cōuerte
nūc radiū cōtemplationis ad tuā
sup̄ ceteras creaturas ptatē. que

reuera est mirabil̄. **H**ugo de arra
aie. **O**aia mea qd̄ dedit tibi spon
sus tu? **R**espice mūdū istū om̄is
natura ad hūc finē cursū suū dir
git. vt tuis vtilitatibus deseruiat
tuis oblectamētis sc̄dm̄ distribu
tionē tēporū indefinēter occurrat.
Vide iā aia mea a diligēte cōfideā
q̄ creator tu? sp̄osus a amicus to
tā machinā mūdialē ad tuū ordi
nauit ministeriū. **E**cce angeli pur
gant a inflāmant tuū affectū. illu
mināt a informāt tuū intellectū.
p̄ficiūt et custodiūt tuū subiectū.
Magna dignitas est habē tales
doctores/ cōsolatores a tales con
seruatores. **O**aia si videre posses
q̄nto gaudio quātoq; trepidio
assistūt orantib? intersūt meditā
tibus/ quāto studio nos in bono
cōseruāt/ quāto desiderio nos a sa
lutē nostrā eternā expectāt. **C**elū
tibi deseruit p̄ suū motū. lūmaria
celi per suū influxū. sol creat tibi
diē. luna illūmat tibi noctē. ignis
tēperat tibi aeris frigiditatē. aer
tibi mitigat ignis internā calidi
tatē. aqua tibi mūdāt fetorē. mi
tigat tibi sicū ar dorē et fecundat
terre vigore. **T**erra o te sustētat
sua soliditate. recreat sua fertili
tate. delectat sua amenitate. **E**cce
aia breuē discurristi per singula
ab inferiorib? ad sup̄iora a inue
nisti q̄ ois creatura ad hunc finē
ex d̄ina ordinatione cursū suū di
rigit q̄ten? tuis vtilitatib? deseruiat
tuisq; oblectamētis indefinēter

occurrat Sed caue anima mea ne
nō sponſa ſed adultera dicatis ſi
munera dantis pluſq̄ affectum
amātis diligis **Aug?** in libro cō-
feſſionū **De** tibi ſi oberras in reſti-
gijs ſuis. **Si** nutus ſuos pre eo
amas a nō aduertis purgate mē-
tis intelligentia/quid innuat lux
beatiffima / cuius nut? et reſtigia
ſūt oīm creaturay deus a forma
Adhuc ſi ignoras te o pulcher-
rīma mulierū egredē et abi poſt
reſtigia gregū id eſt irrationabi-
lium creaturay q̄ ſunt reſtigiū
creatoris tui **Tu** vero ſpeculū bea-
tiſſime trinitatis / ergo omnibus
dignior a excellencior a probaris
Et paſcē edos tuos iuxta taber-
naula paſtoris id eſt cōuerte co-
gitationes tuas ad choros ange-
lozū quib? q̄dāmodo ſimil es in
natiua et cōciuis eris in gloria.

Qualiter anima eſt deforma-
ta per culpam.

Anima

Iam ſatis ſilui diu tacui/
nūc cū verecūdia a ruborē
compelloz cōfiteri a dicē
q̄ hanc dignitatē modicā aduer-
ti. **Amorē** meū heu ego infelix et
mīſera nimis indigne proſtitui-
factorē meū nō pro hijs omnib?
glorificauī / deū meū ppter dona
ſua nō benedixī / et nō adorauī eū
to to tēpore vite mee / nimis indig-
ne irreuerēter vane a negligēter
vixī **Et** vt fateor ſcđm **Bernardū**

Quāto pfectius dignitatez meā
aspicio / tanto magis vitā de gene-
rem me duxiſſe confundor et eru-
beſco **T**imeo em̄ q̄ tanto grauior
ſit culpa / quanto dignior a nobis
lior ſit natuā **F**ormido q̄ tāto gra-
uior eſt offenſa / quāto maior eſt
illius q̄ offendiſ? excellētia **P**er-
timeſco q̄ tanto peior eſt iniuria
quāto maiora fuerūt illius cui in-
iuriā irrogauī beneficia **H**eu dñe
deus me? ex dignitate ſubſtantie
iam perpendo vilitatē malicie ex
ſpecioſitate nature cognoſco de
ſozmitatē culpe / ex recordatione
beneficioz acceptozum / intelligo
magnitudinē factorū meoz. **D**e
michi miſere / iam video iam cog-
noſco q̄ quicq̄d a ſūmo dato ē ac-
cepi ad vſū vite / miſerabilē inflexi
ad vſū prauitatis et culpe. **T**ran-
quillitatē hūane pacis ad vſum
cōnūti vane ſecuritatis. **P**eregris
nationē terre pro inhabitatione
dilexi / patrie ſalutē a pulchritudis
nem corporis redegi in ſeruitutez
voluptatis. **O**bertatis habūdanti-
am non ad neceſſitatē corporis
ſed ad ſupfluitatez expendi miſere
cupiditatis / tpa ſerena et blandi-
menta aeris ad amorē michi ſer-
uire coegi terrene delectationis.
Timeo heu et valde ptimeſco vt
ſiml me ſerire puniendo debeant
que vicijs meis male ſubacta ſer-
uiebant. **H**omo **Q**uam
aliquaſi iam perpēdo q̄ bona
eſt tua cognitio **E**x v̄bis em̄ tuis

sentio / q̄ nō fuit frustra mea am-
 monicio **V**idetur michi q̄ lumine
 diuino sis aliquo aliter illustrata .
 et tactu veri luminis mota . **Q**uia
 secundū **G**regoriū in moralibus
Unusquisq̄ dū tactu veri luminis
 illustratur . sibi ipsi ostenditur . **U**t
 vnde cognoscat quid est iusticia .
 inde erudiat quid est culpa **U**nde
 sancti viri quo alcius apud deū
 virtute dignitate proficiunt eo
 subtilius indignos se esse depres-
 hendūt . quia dū primi luci fue-
 rint quicq̄ eis in seipsis latebat
 inueniūt . **H**ec **g**regorius . **I**gitur
 anima si luce veritatis tacta digni-
 tatem tuā quā hatten? nō attens-
 disti cognoscis **S**i culpā qua crea-
 torem tuū offendisti intelligas .
 et vidisti quāz graciose formata
 sis per naturā . **V**ide nunc quā vi-
 ciose deformata sis per culpā **A**n-
 selmus . **R**educ anima erūpnosa
 et misera ad memoriā enoime deli-
 ctū . et pduc in celū vsqz rugitūz
 et lamentū . **C**ogita anima pfida
 dei / adultera xp̄i quid feceris **D**e-
 reliquisti in celo castum amatore
 tuū / contēpisti factorē tuū / repu-
 diasti sponsū tuū / turbasti deum
 tuū / irreuerēter tractasti angelū
 custodē sanctū tuū . **E**ras templū
 christi / sponsa dei / sacrariū spūscā
Que est ista subita cōuersio et res-
 pētina mutatio / de dei v̄gine facta
 est corruptio sathane / de sponsa
 christi scortū execrabile dyaboli .
Hec **anselm**? **R**ecordaē o anima

pp̄ter quid vendideris decorē tuū
 et pp̄ter quid abiceris honorem
 tuū / pro q̄ tam turpiter fedaueis
 vultū tuū q̄ tanta bona pro tāvili
 precio vendidisti . **O** anima quae
 te tot bonis spoliasti / q̄re frustra
 tantis te honorib? priuasti / q̄re
 tot bona opera neglexisti / tot an-
 nos / tot dies / tot horas sine fruc-
 tu vixisti . **A**nima **R**ecognos-
 co homo q̄ verū loqueris / et non
 īmerito me de tanta trāsgressione
 rephendis **B**ernard? **O** domine
 deus meus quot tpa effluerunt
 in quib? sine fructu vt aspicio viri
 corā te q̄modo subsistā . **Q**uomō
 ad te leuare potero faciē meā in
 illo magno et terribili examine /
 quando enumerari iusseris omnes
 dies meos q̄rens fructū in eis **O**
 domine de? cur intermisi te nullo
 tēpore vsari in corde meo / te tota
 mente amplecti / in tua dulcedine
 delectari **O**mnia interiora mearū
 tūc erant quando teā non erant
 cū a te habeat oīs creatura q̄cqd
 hz desiderabile laudabile / delecta-
 bile . **H**ec **bernard**? **H**eu domine
 nūc intelligo sed cōfiteri erubescō
 species et decor creaturarū decepit
 oculū meū / et non adūtū quia spe-
 ciosior omnib? creaturis tu es / q̄z
 bus tantūmodo vnā guttā tue in-
 estimabilis pulchitudinis cōmū-
 nicasti . **Q**uis em̄ ornauit celū sy-
 deribus / aerem volucrib? / aquaz
 piscibus / terrā plantis et floribus
 hoīes in corpore diuisis colorib?
 B g

in mente varijs virtutib? **N**ōne
clementissime pater per te illa cē
lestiū spiritū agminavarijs do
nis sunt ornata **N**ōne p te sera
phim ardent dilectōne/cherubin
lucent cognitione / de tuis donis
iudicant throni / de tuis munerib
bus dominant dominationes ins
diti / ex tua virtute presunt princi
patus / ex tua potestate demones
arcent potestates / ex tua p̄funda
potentia miracula faciunt v̄tutes
Ex tuo p̄cepto archangeli mag
nis nūciant maiora. **A**ngeli vero
minorib? significāt minora. **S**ed
quid sūt hec ōnia nisi tue pulchr
tudinis modica scintilla. **O** bone
ihesu fons vniūse pulchritudinis
ignosce michi misere q̄ tuaz pul
chritudinē tam sero cognoui / tam
tarde amavi p̄pterea miserabiliē
oberraui. **D**ulcedo etiā creaturaz
decepit gustū meū / et nō aduertī
q̄ melle dulcior es. **T**u em̄ melli
et omni creature dulcedinē suam
ȳmo tuam cōmodasti / et non est
aliud in creatura dulcedo vel de
lectatio nisi tue dulcedinis / q̄ ab
scondisti timentib? te / demonstra
tio. **U**nde dulcedo oīm creaturaz
si quis iuste aduertit nihil aliud
facit / nisi q̄ ad tuā dulcedinē eter
nā inuitat. **O** ihesu fons vniūse
dulcedinis et pietatis / ignosce m̄ /
q̄ tuā inestimabilē et mellifluam
dulcedinē increatā non cognoui
nec degustavi. p̄pterea miserabil
iter oberraui et animā meā vsqz

modo filiquis porcorū saturavi.
Sed heu nunq̄ vt timeo de pane
filioz tuoz manducaui / ideo sem
per in delicijs mūdi ieiuna et fa
melica p̄mansi. **G**regorius **Q**uia
int? gustare nolum? paratā dul
cedinē. **P**ropterea ieiunia fame
licā amam? miseri famē nostram.
O dulcissime ihesu modo video
modo agnosco q̄ omnis dulcedo
tibi contraria / fuit michi afflictio
et magna miseria. **A**ugustin? in
libro confessionū. **T**u em̄ miseri
cordissime deus etiam in peccatis
meis semper michi aderas / piissī
me cernens ōnes iniquas delecta
tiones meas et malas / amarissī
mis respiciens amaritudinib? /
docens p̄ flagella si wellē sine ama
ritudine non possem nisi in te do
mine. **S**ed heu hanc doctrinam
non intellexi. **P**ropterea oberra
ui semperqz in delicijs meis in
quis timui proditorē tuū accusa
torē tuū reprehensorē formidas
ui aliquociens conscientā / et ex
pauī multociens infamiam / non
nūqz horui gehennā / et tamē
heu ego misera inter tot tormen
ta non mutavi voluntatē p̄p̄tiam
Decepit etiam odor creature ol
factum meū / et ignoravi q̄ odor
tuus. **O** bone ihesu superat ōnia
aromata. **O** bone ihesu fons odo
ris cuius suauitas facit indefinen
ter post te currere et infatigabil
iter laborare. **I**gnosce michi q̄ tā
sero te cognoui / tā tarde in odore

vngentorum post te cucurri. **P**uto
 tamen et per hoc me non excuso
 quod odor illius celestis apothecae
 huic terreno fetori quo infecta
 etiam non miscetur. **D**ecipit etiam so-
 nus falsarum creaturarum auditum
 meum et nescivi nec sensi / quod dulcia
 faucibus electorum tuorum eloquia tua
 quod suavia auribus amicorum tuorum com-
 filia tua / quod leuia manibus sanctorum
 tuorum mandata tua. **O** ihesu fons
 sapientie / auctor scientie / consilia-
 torum casti consilij fac me vel saltem
 modo audire vocem tuam / sonet
 vox tua in auribus meis. **C**um
 quanta amaritudine recogito quod
 fefellit me illa vox miserrima / can-
 tancium et dicentium **V**enite fru-
 amur bonis que sunt / coronemur
 nos vobis antequam marcescant / et non
 nos pretereat flos temporis. **V**i-
 no precioso et vnguentis optimis
 nos impleamus nullibi quod relin-
 quamus signa leticie. **H**anc vo-
 cem audiui et non intellexi quod
 nam omnia vana sunt et visu dig-
 na. **O**mnia enim hec et huius simi-
 lia cito pertranterunt et velud um-
 bra euauerunt. **Q**uid enim via-
 na hec omnia amatoribus suis
 contulerunt quem fructum tunc ha-
 buerunt in illis in quibus nunc con-
 funduntur et erubescunt. **O** domine
 deus meus / lumen cordis mei / pa-
 nis anime mee. **V**irtus amaricas
 mentem meam non te amabam et
 fornicabar abste a fornicanti mi-
 chi sonabant euige euige. **A**micis

dia huius mundi fornicatio est
 abste. **Q**uid miserius misero non
 miserante super seipsum. **S**ed inter
 hec omnia tu amantissime deus
 michi semper aderas vocem tuam
 frequenter audiui inspirationem
 tuam salutiferam sensi et non consensi
Quocumque michi illud salutiferum
 consilium inspirasti. **P**eccasti quiesce
 desine erubescere. **A**d que ego mis-
 sera more secuta beati **A**ugustini
 in libro **C**onfessionum **V**erba som-
 nolenta aliquando respondi **D**o-
 mine expecta me modicum sine me
 paululum / modo a vanitate quiescit
 modo de malignitate erubescam
 omnia et vana et mundana dere-
 linquam **S**ed heu modicum non ha-
 bebatur modum et paululum in lon-
 gum ibat. **I**tem **A**ugustinus de
 verbis domini **I**psa segnicies est
 res que multos eternaliter occi-
 dit et finaliter in peccatis detinet
 quod se ad vocem domini non corrigunt
 peccatores. **V**ocem quidem occulte
 inspirationis audiunt sed vitam
 non corrigunt dicentes / cras cras
 et subito ostium clauditur / rema-
 net quod peccatorum foras extra ar-
 cham celestis patrie / cum voce
 coruina / quia pro peccatis gemit
 re noluit cum columba. **G**rego-
 rius. **H**eu quam multos in pec-
 catis peius sua felicitas prostra-
 uit. **M**ultos diuturna pax iners-
 tes reddidit / eosque morum manus
 hostis grauius pertulit / quos
 longe quietis usu negligentes.

negligentes iuuenit **I**te **G**regori?
Quos de? vt conuincant diucius
tolleat/non conuincos durius dā
nat **S**ed o homo vt tibi mee infelicitatis
hystoriā pfectius manife-
stem/profiteor quia hec omnia
mee infelicitati non sufficebant/
sed ad tumultū damnationis heu
mūdana mollicies tactū meū mi-
mis miserabiliter decipiebat/ et
ignorauit q̄ tā suauis o bone ihu
esset tu? amplexus/ tā honestus
attactus tuus/tam deliciosus con-
iunctus tuus **C**um em̄ te amauero
munda sū/cū tetigero casta sū/cū
accepero virgo sū **T**u? o domine
ihesu amplexus non maculat sed
mūdatur/ tu? attactus non inquinat
sed sanctificat **O** ihesu fons vniū
se dulcedinis et suauitatis ignosce
michi q̄ tam sero credidi/ quānū
habet deliciositatis quānū honesti-
tatis quānū iocunditatis/quādo
leua tue diuine sapientie et cogni-
tionis est sub capite meo id est ra-
tione et dextera tue diuine clemē-
tie et delectionis amplexabit me
id est voluntatē **H**eu me miserā q̄d
vniū tā dulcē tā suauē tā delicio-
sum et tā salutiferū potest expiri/
quam inter brachia tantū sponsi
quiescere/inter oscula tantū regis
et amici fideliter obdormire **H**āc
dulcedinē senserat anima deuota
quando optabat dicens **O**sculef
me osculo oris sui. **N**unquid
has delicias anima deuota erat
experta quando orabat ardens et

iam pene deficiens pre dilecti sui
cōcupiscentia dicens in **C**anticis
Quis michi det te fratrem meū su-
gentē vbera matris mee vt inue-
niam te solū foras et deosuler te
et iā me nemo despiciat **A**pprehē-
dam te et introducam te in domū
patris mei et in cubiculū genitricis
mee ibi me docebis/ et dabo ti-
bi paulum ex vino condito et ex
musto malagranatoꝝ meoꝝ **Q**uod
enarrare sufficiat nisi qui mente
gustasset/ quānū habet verbum
dulcedinis et deuotionis/quā bene
ponderat et recte cribzatur/ deuo-
ta mente. **U**nde expositionē deuo-
te mentū relinquo **S**ed o domine
deus si hec tā dulcia sunt cogitanti
q̄ dulcia esse possunt degustanti
Si tam suauia sūt legenti q̄ con-
solatoria erūt p affectū sciēti
Aug? **F**ac me dulcissime ihesu
int? gustare p amorē quod extra
gusto per cognitionē/ fac me sen-
tire p affectū quod sentio p intel-
lectū **S**ed que resania que infer-
nalis furia tanto tempore a me p-
hibuit talia et tanta mentis mee
solacia tam diuina gaudia tā mel-
liflua cōuiuia **D**ic queso o homo
que est tantū mali causa que tantū
pauli ratio que tantū damni oc-
casio **H**omo **V**ideo o anima
q̄ iam fatigata laboribus. iam
vexata doloribus vltra inuenire
non valeas/ cui tantū damnū il-
latū ascribas **P**eto igitur vt cum
patiētia audias si tibi tantū mali

causam demonstrauero si tibi tanti damni inimici ostendero. Jam pro parte hoste tetigisti aliquas liter/tame forte pre dolore mentis non aduertisti. **H**abes o anima mea inimici domesticum hostem amicum/aduersarium propinquum/ qui tibi malum pro bono reddidit a specie amicitie crudelior existit inimicus. **H**is omnibus et alijs infinitis bonis te puauit/hic hostis salua tua reuerentia est cara infelixa misera multum tamen tibi dilecta. **H**anc cum pauidisti inimicum pessimum contra te crexisti. **H**anc cum honorasti hostem crudelissimum contra te armasti hanc cum fortis varijs et pccosis retribuidisti/ omnibus interioribus ornamentis spoliasti/nescies quod dicit beatus **Gregorius** in omelia. **U**nde inquit caro ad tempus suauiter uiuit inde spiritus in eternum torquetur et ingemiscit. **E**t contra quod plus caro pmititur eo plus de specie celesti animus letatur. **U**nde pro tanta iniuria nobis pro te illata continere amplius me non valeo/ quin tantum malum huicque sibi silencio pcculo se pertransitum reprehendat. **S**cio inquit **Bernardus** in meditationibus. o anima quendam que pro plures annos tecum vixit/ad mensam tecum sedit/ abum de manu tua suscipit/ et in sinu tuo dormiuit/ cum uoluit tecum colloquiui habuit/hic iure hereditario seruus tuus est/ sed quia delicate nimis enutristi eum/ et te in seruitute redegit et calcaneum suum leuauit

sup caput tuum. **O** anima miserabilis et misera quis te liberabit de vinculo pccatorum huius. **E**xurgat deus et cadat armatus et conterat inimicus. **I**nimicus inquam contemptor dei amicus mundi cultor dyaboli. **Q**uid tibi videtur de illo. **S**i idem sentis mecum dicas/ reus est mortis crucifigatur. **N**oli ergo dissimulare/ noli differre noli pccare. crucifige crucifige eum. **S**ed in qua cruce. **I**n cruce domini nostri ihesu christi/ in qua est salus vita et resurrectio nostra. **R**ecole igitur o anima pccatorum tua/ attende quod es insignita dei imagine/ decorata eius similitudine/ desponsata fide dotata spe/ prelecta caritate/ redempta sanguine/ pccatorum gentium/ capax beatitudinis quid tibi cum carne. **U**nde ista patetis si diligenter conditiones eius aduertis. **N**umquam vilius sterquilinum vidisti. si eius miseriam enumerare velis quam onusta sit peccatis. pruriens concupiscens eius. occupata passionibus. polluta illusionibus. confusione plena. ignominia repleta. quid de ea habes aliud quam cogitationes fedas et imundas et in similitudinem porci connumerari. **H**ec **bernardus**. **I**dem o anima deuota erubescere uoluit in scena que es de celo. **I**dem sup **Cantica**. **O** anima donec in carne es inter spinas versaris et necesse est ut temptationum tribulationes et pugnationum aculeos grauius patiaris. **U**nde dicitur tibi in canticis. **S**icut liliam inter spinas

sic amica mea in te filias **O** candides
 liliū. o tenera delicate flos. incre
 duli et subuersores sunt tecum et
 cum scorpionibus habitas **V**ide
 ergo quomodo caute ambules inter
 spinas **C**aro et mundus pleni sunt
 spinis conuersari cum eis et non ledi
 diuine potentie est et nouitatis hu
 mane. **Hec bernardus?** Est et alius
 inimicus fortis et crudelis qui mira
 caliditate omnium discutit consuetudi
 nes. ventilat curas. scrutatur affectus
 et ibi semper querit causas nocendi
 ubi quicquid viderit studiosius occu
 pari. **N**ouit enim hic hostis anti
 quus ab initio humani generis inimi
 cus/ cui ipse illecebras gula inge
 rat/ cui viri inuidie infundat/ cui
 blandimenta luxurie obiciat/ cui
 vana superbie incantamenta permittat
 nouit quem metu opprimit/ quem
 gaudio fallat/ quem admiratione
 seducat **H**abet etiam aliquos sibi ob
 ligatos quorum ad alios decipiendos
 ingenij virtura et linguis **O** anima
 fragilis ad decipiendum/ facilis ad
 capiendum/ difficilis ad surgendum
 qualiter istius crudelis aduersarij la
 queos euadere poteris/ quem tantis
 subtilitatibus perditum agnoscis **Hec**
leo pp **A**nima **N**unc video iam
 permittere cognosco sicut dicit **Aug**.
Consuetudo peccati est quod non facile
 cognoscitur ab eo qui ipso peccat/ sed
 mox cum cepit se quasi ab illo alienare
 tunc demum cognoscit in quanta fedi
 tate iacuit **I**gitur quia iam aliquantulum
 me ipsam a peccato alienare incipio

et per hoc me et peccatum agnosco/ me
 amplius a planctu continere non valeo
O domine deus meus tu impressisti mihi
 amabilem imaginem tuam/ et ego super
 induxi odibilem imaginem diabolicam
Heu heu miser homuncio/ quod de
 monis imaginem super impressi super
 imaginem dei. **C**ur non odi eius imi
 tationem cuius abhorreo nomen **I**lle
 sponte cecidit/ ego volens corruui.
Ille nulla prece de te vindicta pecca
 uit superbiens/ ego visa eius pena
 peccavi contentens/ ille semel ino
 centia est institutus/ ego multo dies
 sum restituta/ ille se erexit contra eum
 qui se fecit/ ego me erexi contra eum
 qui me fecit/ ille deum dereliquit permi
 tentem/ ego fugi deum persequentem/ ille
 persistat in malicia deo reprobande/
 ego curro a deo misericorditer re
 uocante **E**t si ambo contra deum/ ille
 tamen non contra regentem se/ ego vero
 contra morientem per me **E**go eius ima
 ginem horrebam/ tamen in multis me in
 uenio horribiliorem **F**uge fuge a
 me o horribilis serba. **S**i me video
 est horroz intolerabilis/ si non videro
 est mors inuitabilis **O** quam felix qui
 sibi est horribilis/ multo felicius cui
 mors eterna sensibilis **A**nselmus.
O pater patientissime. o rex cle
 mentissime. te gere non valeo. excusare
 nequeo. et tamen confiteri non modicum
 erubescio. **I**am causam tantorum malorum
 inuenio. iam quod prius latuit
 agnosco **Bernardus in medita
 tionibus** **C**or meum miserum dum
 futurum non curauit gaudium.

nec diuinū queſiuit conſiliū. a ſe ipſo fuit elongatū in amoē tereſtriu occupatū. dumq; elapſus fuit ab illis a inuolutum in iſtis. vanitas ipſū recepit. luxuriā pol- luit. auaritas abduxit. cruciaba- tur inuidia. torquebat iracūdia. di- uidebatur auaricia. auariciebat acci- dia. ſicq; immergebat omib; vicijs qz vñ bonū qd ſibi ſufficere po- tuit dereliquit. **A**beant ergo miſſi- me de? in obliuionē coraz te omnia male conſūpta mea tpa/et cōcede vt hoc tps mei reſiduū forte ni- mis breue et momentaneū ſit tibi honoriſicū/michi fructuoſū/et primo edificatoriū. **I**ā piſſime deus ppter magnitudinē dāni qd infelix a miſera miſerabiliter incurri- video a cognosco qz meipſū a pec- catū meū ſufficiēter vt merui des- plangē nō valeo/ſi tāta debet eſſe nō in merito pcti deteſtatio. quāta fuerat in miſera volūtate delecta^o. **H**omo **Q** anima ſi pro te vt aſſeris nō potes nec ſufficis delictū tuū deplangē/neceſſe habes te ad aliquē ſanctoz cōuertere. **A**n ignoras qz ſcdm **Bernardū**. **S**es- cūq; habes accēſſū ad deū vbi ma- trem habes ante filiū. filiū aū pa- trem. **M**ater pro te oſtendit filio pectus et vbera. filius patri latus et vulnera. **P**utas qz vlla poterit ibi eſſe repulſa/vbi tot ſūt carita- tis indicia. **I**n piculis ergo et in an- guſtijs ac in rebus dubijs mariā cogita/mariā inuoca. **N**ō recedat

a corde tuo. non diſcedat ab ore tuo. **I**pfam ſequēs nō deuias. ipſa ſam rogans nō desperes. ipſa te- nente nō corruis. ipſa ptegente non metuis. ipſa duce nō fatiga- ris. ipſa p̄pitia ad veniā puenis. **H**ec **Bernardus Anſelmus** **D**ic igitur o anima cū magna mentis fiducia. **O** dñā ſi tuus filius p te factus eſt frater noſter / nōne tu per ipſū facta es mater nrā. **E**xul- tabo a letabor. quia quicqd iudi- cabitur de me pendet ex ſentētia matris a fratris mei. **A**nima **C**um peccaui in filiū irritaui ma- trem. **M**atrē offendē non potui ſine iniuria filij. **Q**uid ergo o hō faciā. **Q**uis recōliabit me. **Q**uis michi placabit matrē irritato fi- lio. **H**omo **E** anima nō du- bites ſi ambo ſunt offenſi. ambo ſūt clementes. ambo piſſimi. **C**ō- fugiat ergo reus iuſti dei ad piā matrē. **R**efugiat reus offenſe ma- tris ad benignū filiū a dicat. **D**e? qui factus es filius femine ppter miſericordiā. **F**emina que facta es mater dei ppter miſericordiā aut miſeremini mihi impie peccatrici aut oñdite m̄ magis miſericordē ad quē ego miſcā cōfugē valeam. **A**nima **Q** ſanū conſiliū tuū q̄ conſolatoriū eſt michi miſere verbū tuū. **Q**uia quando peccatū meū recte aſpicio/tūc inuenio tūc agnosco qz elementa per peccata mea pollui/celos inq̄nauī/aſtra celi obſuſcaui. **D**ampnatos in in-

inferno cruciaui/scōs in celo p̄tur
 bari/angelos michi ad custodiā
 deputatos irreuerēter p̄tractaui
 Vnde ab omnib⁹ hīs auxiliū pe
 tere p̄timeſco. Et quia iuſti iuſte
 michi indignatī ſūt ad ipſos con
 fugere nō p̄ſumo. **Homo** **Q**
 anima nimia eſt trepidatio tua/
 q̄uis placita ſit humiliatio tua.
 An ignoſcas q̄ multi ſancti pec
 cauerūt/qui qualiē nobis peccāti
 bus miſereri debeant in ſuis mag
 nis peccatis didicerunt. Cogita
 moyſen p̄phetam eximīū de dīna
 potentia deſperantē. Cogita da
 uid regē ſanctiſſimū contra dīnā
 legē adulterio ⁊ homicidio peccā
 tem. Agnoſce ſalomonē ſapien
 tiſſimū idola vana adorantē. Cog
 noſce manāſſē regem iniquiſſimū
 qui plus q̄ omnes reges iſrahel
 peccauerat qui dicebat. Peccata
 mea ſup numerū arene maris et
 nō ſū dignus videre altitudinem
 celi pre mīſtitudine inīq̄tatis mee/
 hos ſemp cogita veniā impetrans
 tes. Sed quid plura de ſanctis ve
 teris teſtamenti. Cogita nunc et
 aduerte paucos de ſanctis noui
 teſtamenti. Vide Matheū ſedens
 tem ad theoloneū peccatorem ⁊
 publicanū ⁊ aſſūptū in diſcipulū
 Vide paulū lapidantē ſtephanū
 ⁊ electū in aplin. Vide petrū xp̄m
 abnegantē/⁊ moy veniā impetrā
 tem. Vide militē xp̄m crucifigen
 tem et tamen de diuina miſericor
 dia p̄ſumentē. Poſtremo cogita

o anima q̄ illa famoſa ⁊ imunda
 peccatrix maria magdalena ſcā
 eſt ſingularis et ſpecialis chriſti
 amatrix. Om̄s em̄ quotq̄t mō cū
 deo regnāt/vel olim ſicut nos pec
 cauerūt/vel ſaltē peccaſſe potuiſ
 ſent/ſi eos dīna clementia a pctō
 nō p̄ſeruafſet. Quia cuiq̄q̄ do
 natū eſt vt peccāe penitus nō po
 tuerit/nō eſt hoc natūe humane
 ſed diuine gratie. **Amima** **I**
 nunc ſecure p̄phetas ⁊ reges im
 plozo. Audacter martires ⁊ apo
 ſtolos inuocabo/ōſſeſſores vir
 gines et viduas cōſtanter inter
 pello. Sed tamē pre omnib⁹ hīs
 dei genitricē ſacraſſimā virginē
 Mariā cōſidentius adorabo. Scio
 enī q̄ tā pia dulcis et ſuauiſ eſt
 Maria/ q̄ nec nominari poteſt/
 quin accendat nec cogitari/quin
 recreet affectū diligentīū ſe. Hec
 eſt illa que ſalutem omnibus im
 petrauit/et totius mundi repara
 tionē inuenit. **Hec bernard⁹ anſel
 mus** **Q** femina mirabiliter ſingu
 laris et ſingulariter mirabilis/p
 quā elementa renouātur/infirmi
 medicātur/homines ſaluantur/⁊
 angeli reintegrantur. **Q** femina
 gratia plena/de cui⁹ pleitudinis
 habundantia reſperſa reuiuſcit
 omnis creatura. **Bernardus**. **Q**
 benedicta genitrix vite/inuentrix
 gratie/mater ſalutis/p te acceſſū
 habem⁹ ad filiū tuū/vt p te nos
 ſuſcipiat qui per te datus eſt no
 bis. Exauſet apud ipſū integritas

tua culpam corruptionis nostre
humilitas tua o beatissima venia
impetret vanitati nostre. **O** bene
dicta per gratiam quam iuenisti/per
misericordiam quam peperisti/fac
vt qui mediante te dignatus es
fieri particeps miserie nostre te in
tercedente nos faciat particeps
glorie sue.

**Qualiter anima reformatata est
per gratiam**

Homo

Am nunc vt estimo o anima
aliqualiter meritore conuer
tisti radiū contemplationis
ad videndum qualiter reformatata sis p
naturam et quomodo deformatata p culpam
conuertere nunc radiū tuū/iam spero
p contritionem depurata ad intuendum
qualiter sis reformatata p gratiam. Scire
tū debes/ quomodo perfectius p con
tritionis lauacrum caligo mentis de
tergitur/ tanto lucidius digne repa
rationis beneficiū speculari. Peccatum
enim sicut **Aug.** est tenebra quibus
intellectus obtunditur et interior homo
totus obtenebratur. Non necesse est
vt tanto sollicitius mentales oculi a
peccati tenebris p contritionis lac
rimas continue expugentur. quanto
amplius per hanc contemplationis ra
diū obtenebratur. Nam igitur anima in
affectibus serenata dirige radiū
contemplationis ad intuendum. quomodo p
funda dei clemencia/ et quomodo alta dei
sapientia quomodo mira dei potentia/ sis p
gratiam reformatata. Considera primo
qualiter p beneficiū redemptoris te a

peccato originali liberauit. An igitur
noscas quomodo per peccatum originale eas
bonis naturalibus et spiritualibus spo
liata/ peccati principis tenebrarum sub
iugata/ a patria tua repulsa et ali
enata. Unde secundum **Bernardum** Sin
gularis maiestas mori voluit vt
viverem/ seruire vt regnarem/
exularem vt repatriarem. Et ad via
lissima opera inclinatus est/ vt nos
constitueret super omnia opera sua. Venit
enim filius hominis querere et saluum facere
quod perierat. Venit inquit vt te superbū
humiliaret. **Grego.** in registro. Ad
hoc unigenitus dei filius formam in
firmitatis nostre suscepit/ ad hoc non
solum visibilis sed etiam despectus appa
ruit. Ad hoc stultitiarum ludibria
illusionum probra passionum tor
menta tolleauit/ vt superbū non
debere esse hominem doceret humilis deus.
Aug. Omnia bona terrena contempnit
deus/ vt contemnenda monstraret/ et
omnia terrena mala sustinuit/ vt sus
tinenda doceret/ vt neque in illis que
retur felicitas/ neque in istis time
retur aduersitas. Venit secundo vt te
patri reconciliaret. **Aug.** Cum inimicus
esses patri/ ego reconciliaui
te/ cum longe esses ego veni vt redu
cerem te. Cum inter montes et silvas eras
raris quasi te/ inter lapides et ligna
inueni te. in humeris meis portauit
te patri meo reddidi te/ laboraui
sudaui. caput meum spinis expo
siui/ manus meas clavis obieci/
lancea latus meum aperire per
misi/ sanguinem meum pro te fudi

Tot et que non dicam iniurijs et
asperitatibus laetatus sum propter te
sed heu propter peccatum tuum te diui-
dis a me. **V**enit tunc ut te uen-
di tui repararet **Aug?** **A**dmi-
remur/ gratulemur/ amemus/ laudemus/
adoremur/ quoniam per redemptoris
nostri mortem de morte ad vitam/ de
tenebris ad lucem/ de exilio ad pa-
triam/ de corruptione ad incorrup-
tionem/ de miseria ad gloriam/ de luctu
ad gaudium uocati sumus? **G**regori?
nazanzen? **O** mira et inaudita pro-
miratio qui creator est fit creatura
qui imensus est capitur/ qui diues
est in omnes pauper efficitur. **S**usce-
pit imaginem carnis mee/ ut imagi-
nem quam fecerat repararet. **U**t car-
nem mortalem immortalitate dotaret
Expiscere nunc o anima mea re-
spice in faciem christi tui. **V**ide faciem
illam quondam splendore luminosam
propter te uelata contra claritatem/ de-
core speciosam inflatam/ contra spe-
ciositatem dulcore gratiosam consputam
contra graciositatem. **A**more deside-
rabilem abominabilem/ contra
desiderabilitatem. **V**ide nunc o anima
mea mira et inaudita prodigia/ et
diligenter considera/ que fecit dominus
super terram. **D**eus illudatur ut hono-
reris. innocens flagellatur ut con-
soleris. **I**ustus crucifigitur ut libe-
reris. **A**gnus immaculatus occiditur
ut epuleris/ sanguis et aqua de la-
tere lanceati emittuntur/ ut pote-
ris. **R**espice igitur in precium redemp-
tionis placans offensam per uarica-

tionis. **A**spice exemplum informa-
tionis/ prestans amicum sanctifica-
tionis. **A**spice auxilium protectionis/
referans ianuam incarnationis
suscipe premium retributionis confe-
rens gratiam iustificationis. **A**spice
o anima delicata contemplando
assidue/ et fac imitationem perfecte
exemplar consummate iusticie/ quod
tibi in monte monstratum est/ hoc
est in christi gloriosissima passione.
an non consideras quod delicijs cor-
poralibus estuas/ a christo domino
tuus/ rex tuus/ sponsus tuus/ magis-
ter et amicus affligit omni genere
penarum in omni parte sensuum ab
omni statu hominum. **R**ex illudit/ pre-
ses iudicauit. discipulos uendit
Apostoli reliquerunt pontifices
scribe et pharisei tradiderunt/ gen-
tiles flagellauerunt/ et turbe condemp-
nauerunt/ ac milites crucifixerunt
Bernardus **C**aput illud angeli-
cis tremendum spiritibus densitate spi-
rituum pungit. facies pulchra pro fi-
lijs hominum spiritibus iudeorum deturpat.
Oculi lucidiores sole caligant in
morte. aures que audiunt angelicos
cantus audiunt peccatorum insultus.
os quod docet angelos felle et aceto
potatur. pedes quorum scabellum ado-
ratur quoniam sanctum est. cruci clauis
affigunt. manus que formauerunt
celos sunt in cruce extensa clauis
affixe. corpus uerberat. latus lan-
cea perforatur. **E**t quid plura non
remansit in eo aliquid liberum nisi
sola lingua/ ut pro peccatoribus

bonis ditavi te. **E**t si hec modica videtur ingratiss/ ego preciosissimo sanguine meo redemi te **E**ya aia mea non recedant hec a corde tuo non discedant ab ore/ semp grās age/nūq̄ cessa vngemtu dei filiū pro tantis donis benedicē a magnificare. **S**it tibi dilect? pro hijs omnib? aliquando fasciul? mirare in corde tuo / aliquando iubil? in mente/laus in ore/melos in aure **A**nima **N**am diucius me continere non valeo. **D**ic queso. **Q**uid retribuā domino pro omnibus q̄ retribuit mihi **H**omo **A**nima sicut dicit **Bernardus in meditationib?** **T**otam vitam tuā debet huic non immerito/ qui vitā suā pro te posuit **E**t cruciatus duos sustinuit/ ne et tu eternos cruciatus sustineres. **Q**uid tibi durū esse poterit cū recordatus fueris/ q̄ ille speciosus forma dei pro te voluit crucifigi **Q** q̄ in debita miseratio/ q̄ inopinata dilectio/ q̄ stupenda dulcedo/ regē glorie pro despectissimo vniculo crucifigi **Q** q̄ dulcis amicus o q̄ fortis auxiliator/ o q̄ prudēs cōsiliator **A**nima **H**omo fateor vt vere cognosco si essent in me omnes vite filioy adam/ omnes dies seculi/ et labores oim hominū qui sunt fuerūt et erunt/ nichil esset ad comparationē illius quod sponsus meus pro me sustinuit / quod pro peccatis meis filius dei tolleravit **C**ū ergo donas

vero ei quicquid sū a quicquid possū non erit sicut stella ad solem/ sicut stilla ad fluvium et sicut puluis ad montē. **H**ec bernard? **H**omo **A**nima quia iā considero q̄ de purata contēplationis oculo gratiam diuine redēptionis qua te a peccato originali sponsus tuus liberauit agnoscis / adhuc modicum pro deo loqui incipiā / et tibi ad cumulum diuine miserationis qualiter per ipsā a peccato actuali liberata sis ostendā **C**onuertere igitur radium contēplationis ad beneficiū iustificationis / et considera domini tui gratiā / q̄ paterne per occultā inspirationē te a peccato reuocauit / q̄ dulciter a q̄ admirabiliter alloquendo per interiorē allocutionē te vocauit dicens. **R**euertere reuertere sumas mitis / id est anima per peccatum misera effecta / captiua et mortificata. **R**euertere inquit ad me o anima / ego creator tuus sum. **R**euertere ego sū redēptor tuus **R**euertere ego sum tuus consolator **E**t si hec modica vident **R**euertē vltimo / quia ego sū tuus liberalis remunerator. **R**euertere igit ego sū qui te tā nobiliter creauī. **R**euertere ego sū qui te tā misericorditer per mortē meā amarissimā de morte eterna liberaui **R**euertē ego sum qui te bonis spiritualib? et corporalibus tam multipliciter ditavi. **R**euertere vltimo o anima / ego sum qui te iam p preparatā

felicitatē tam liberaliter remunerari. **H**eueritē inquit a peccato cogitationis/a peccato locutionis/a peccato aduocis et a peccato assuefactionis. **H**eueritē ad me o anima/ te sancti cum magno desiderio expectant et ad tuū aduentū angeli exultant. **H**eueritē vocat te expansis in cruce manibus. **I**hesus xps. **H**eueritē tuū reditū p̄stolatur totius eius trinitatis abissus. **O** anima hec fuit vix si bene recolis dilecti inuitantis. **A**duerte nūc que fuerit longanimitas expectantis. **O** quāto tēpore tuū aduentū expectauit. **H**eu quanto tempore te in peccatis tuis tolleauit. **O** quāto quātos aū tuā cōfessionē dānauit/ et te semp peccantē misericorditer expectauit. **H**eueritē adhuc o aīa xps in cruce expectans te habet caput inclinatum ad te peccatricē et immundā deosculandū. **H**abet brachia extensa ad amplexandū manus apertas ad remittendū. **C**orp⁹ extensū ad se totū impendendū. **P**edes affixos ad commendandū. **I**atus apertū ad te in illud intromittendū. **E**sto ergo o anima iam colūba midificans in foraminibus petre in cauernis maris. **P**uola manus/ puola pedes/ inuola lateri/ ibi tuta requies/ ibi secūa quies. **H**ec bernard⁹. **H**ugo de sancto victore. **H**ec ergo o aīa si digne cogitare posses quot et quales in tui cōpassione abiecti sūt qui tibi datāz gratiā consequi

non meruerunt. **E**legit ergo te de omnibus/ assumpsit ex omnibus/ amavit pre omnibus. **A**n ignoras quā feda prius fuisti quā polluta et dissoluta prius extitisti. **I**psē te lauit lauachro regenerationis/ pauit cibo dulcissimi corporis. **I**psē tibi dedit vestimētū virtutū/ quibus nuditatē tuā te geres/ et te adornas. **I**psē contulit aromata bonorum operū/ quibus fetorē peccati effugares/ dedit speculū scripture in quā speciem tuā agnosces. **H**omo. **O** anima vidisti longanimitatem expectantis/ iam nūc conuerte radium cōtēplationis ad benignitatem iustificationis. **E**t cogita diligenter vnde tibi post hec omnia/ tā inestimabilis grāuit eius merearis esse sponsa in quā desiderant angeli prospicere. **B**ernard⁹. **Q**uod ergo retribuēs domino pro omnibus que retribuit tibi. **T**ribuit enim tibi per gratiā vt sis sociā mēse/ sociā regis/ sociā thalami. **V**ide quibus brachijs a te sit amplexandus/ quibus labijs deosculandus/ quā te tantū estimauit/ vt te suo sanguine mūdaret et propter te somnum mortis exciperet. **A**nima. **F**ateor iam et cognosco et perior et intelligo me multa plura hijs a deo meo recepisse/ sed pro hijs omnibus nichil dignū beneficijs tantis deo retribuisse. **B**ernard⁹. **I**n meditacionibus. **M**isericordias domini in eternum cantabo. quia septē in me misericordias factas

confideo/per quas suā inestimabilem pietatem euidentissime recognosco. **P**rimo q̄ a multis peccatis me conseruauit **S**ecundo q̄ me peccantē non statim dānauit sed me p̄logante iniquitatē ipsē p̄longauit pietatē **T**ercio q̄ cor meū immutauit vt fierent dulcia que p̄us erāt amara. **Q**uarto qz me penitēte misericorditer recepit **Q**uinto q̄ cōtinendi et emendandi michi virtutē prestauit **S**exto q̄ dedit michi graciā p̄merendi. **S**eptimo q̄ michi tribuit spem obtinendi. **A**nima **D**ic mihi iam o homo p̄pter diuinā clemenciam quid p̄ hīs omnib⁹ domino meo retribuā. ne fiam indigna p̄cipiendis si ingrata fuero inuēta de p̄ceptis. **Q**uid ergo retribuā domino/ nisi q̄ diligas et gracias agā/ confitear et laudem dicā nomini suo et̄no et benedicto. **Q**uā tam parat⁹ est michi dimitte mala/ et tā ineffabilia conferre bona gr̄ie eius deputo q̄ peccata mea quasi glaciē soluit **G**ratie eius deputo q̄ quecūqz mala non feci/ et ideo om̄ia michi reputo dimissa quecūqz a me ipso duce non sunt commissa. **H**omo **A**nima scito q̄ quicquid tibi dilectus tuus contulit/ p̄pter te quicquid sustinuit/ totū in caritate p̄petua quate dilexit consumauit. **U**nde ficut estimo nec melius nec decentius/ q̄ per dilectionē retribuit quod ex sola dilectōe donat. **A**nima

Eya mi domine de⁹ me? si hec ita se habent/ quāto ego infelix et misera diligere debere⁹ deū meū qui me creauit cū nō erā/ redemit aqz perierā/ et de multis periculis liberauit me/ quando errabā reduxit me/ quando ignorabā/ docuit me/ quando peccabam corripuit me/ quando contristabar consolatus est me/ quādo steti tenuit/ me q̄ cecidi erexit me/ quādo iui durit me/ quando ueni suscepit me. **H**ec et multa alia fecit michi de⁹ meus de quib⁹ dulcē michi erit semper loqui semp cogitatē/ semp gr̄ias agere/ vtinā pro omnib⁹ beneficijs suis possim eū laudare et amare. **C**ū em̄ cunctis sit p̄sēdens/ singulos implens/ vbiqz p̄sēns auctorū curā agens/ et tam singulis q̄ omnib⁹ p̄uidens/ ita tamen totū ad custodiā meaz occupat⁹ video/ quasi omnib⁹ oblitus fuerit/ et michi solum intendere uelit. **S**i em̄ presentē se michi exhibet/ semper se paratū offert/ si me paratum inuenerit/ vt quocūqz me uerto nō me deserat nisi ego p̄us deseram eū. **N**ec pro omnibus quo illi retribuā/ habeo/ nisi tantū vt diligā. **H**ec auctor de spiritu et anima **B**ernard⁹. **O** bone ihesu quociens post inensam et innumerabiles lacrimas/ quociens post varios singultos et gemitus me sauiatum et iam pene desperantem uixisti uinctione misericordie tue et omnino pene deficientē excepisti

gaudentem/nec dereliquisti de re
 mia presumentē **Sed** sup hec om
 nia michi te bone ihesu amabile
 non immerito reddit calix passio
 nis quē bibisti op? nostre redēp
 tionis quod suscepisti **Hoc** enim
 est q? totū amorē meum vindicat
 sibi · hoc est q? meaz deuotionem
 blandius alliat/a iustus stringit
 et vehementius affiat. **Etenim** vbi
 te humiliasti vbi te naturalib? ra
 dijs exuisti/ ibi caritas plus efful
 sit/gratia amplius radiauit. **Hec**
Bernardus **Adiuuans** inq̄t aīa
 in **Canticis**/filie iherusalē vt si in
 ueneritis dilectuz nūciate ei quia
 amore languet **Bernard?** **Non**
 operit anima quē diligit quia p̄
 sentē omnib? credit / qui de corde
 suo nō recedit **Augustin?** · **Amo**
 te domine et impatiens est amor
 nec lacrimis sedatur donec amori
 detur quod amatur. **Nichil** eius
 mesticiā consolatur quousq; non
 aspidatur qd desiderat. **¶ Anima**
Sed nūquid o homo ille tenetur
 deum diligere qui se gaudet talia
 qualia ego cōmisi minime commi
 sisse. **¶ Homo** **¶ Anima** nō te
 quisq; irideat ab eo egram sanai
 a quo prestū est/ut nō egrotat
 vel forsant maiorē labore cau
 tius euitaret. **Et** ideo deū tantūde
 ymo reuera amplius diligit / qz
 per eū me videt tantis peccatorū
 meoz languorib? exui/ per se eū
 videt tantis doloribus nō impli
 cari. **Hec** **augustin?** in libro **Con**

fessionū **Iheronim?** · **Sine** amore
 caritatis quū quis quisq; recte credat
 ad beatitudinē tamen venire non
 potest / quia tanta est caritas vt
 etiā pphetia et martiriū sine illa
 nichil esse credant/ nullū premiū
 caritati cōpensatur. **Caritas** enīz
 omnū virtutū obtinet principa
 tum **Augustin?** · **Da** michi te de
 me? **Redde** te michi **Amo** te a si
 par est amē validius. **Nō** possū
 metiri quantū desit michi amoris
 tui/ vt currat vita mea ī amplex?
 tuos/nec auertat? donec auertat?
 in abscondito vultus tui. **Hoc** tū
 scio q? male michi est preter te et
 omnis copia que de? meus nō est
 mihi egestas ē. **¶ Anima** **¶ Nūc**
 ergo o homo quia pro hijs om
 nibus dilectore meū vt dixisti dic
 ligere debeo/dic queso quātū aut
 q̄modo ipsuz diligā/ quaten? sibi
 viāitudinē tante dilectionis res
 pendā. **¶ Homo** **¶ Anima** **¶ Im**
Bernardū quū causa diligendi
 deū deus est/mod? vero diligendi
 eū/est sine modo diligere. **Possū**
 mus tamē modū aliquē ex ipsis
 sacrescripture locis inuestigare.
Ipse em qui tibi dilectionem tri
 buit modum diligendi ostendit
 quando dixit. **Diliges** dominum
 deū tuū ex toto corde tuo / ex tota
 anima tua/ et ex tota fortitudine
 tua. **Dilige** igitur anima amore
 singulari deū patrē qui te tā nobi
 liber ex nichilo creauit. **Deū** filiū
 qui te tam inestimabiliter pro te

moziendo refozmavit. Deū spm̄
 sanctū qui tam misericorditer et
 tam dulciter sepius te consolans
 do a peccato conseruauit/ et in bo
 no confortauit Dilige igitur deū
 patrem fortiter vt nullo alieno
 amore periculose vincaris Deum
 filiū sapienter vt nullo alieno vi
 ciose infaciaris **Del aliter** s̄m **Her
 nardū**. Disce a christo o anima
 christiana quē admodū debeas
 diligere christū. Dilige dulciter
 prudenter et fortiter Dulciter vt
 amore illius omnis amor alius
 tibi vilescat/ et ipse solus sit tibi mel
 in ore/ melos in aure iubilus in cor
 de. Dilige prudenter vt amor tuus
 in eo solo et in nullo alio continue
 inardescat. Dilige fortiter vt tua
 fragilitas omnia dura et aspera
 gaudenter pro ipso sustineat **Vt**
 dicas labor meus vix est vnius ho
 rea si amplius est non sentio pre
 amore **Iheronimus**. Ita christi
 anus per amorē in christū iugiter
 intendat vt omnia libenter ppter
 ipsū sustineat donec ad ipsū per
 ueniat. **Hec iheronimus** **O** anima
 semper in mente tua pertracta quā
 dulciter christus te dilexit in in
 carnatione/ quā prudenter in conu
 satione/ et quā fortiter in passione.
 nulla dilectio maior. nulla caritas
 sincerior/ nullus amor fortior. mor
 tuus est pro te innocens nichil
 in te inueniens quod amaret **Hec**
hugo de sancto victore **Q**uam
 Dic quōso o homo salua reuerētia

tua si ex curiositate/ s̄ ex hūilitate
 nō humilitate/ non ex presūptio
 ne sed potius ex deuotione inter
 rogo **Et quid est quod amo/ cum**
 deum meum amo **Homo** **Q**uam
 anima si tua questio esset presūp
 tuosa nimis esset vitiosa/ sed quia
 ex deuotione originatur deuotaz
 responsionem meretur **Audi** et
 rogo quid dicit ille magnus amator
 dei **Augustinus** in libro confessionū
 nū **Cū** deū inquit amo si amo spm̄
 aut deus/ non tps/ nō candorem
 lucis istis amicum oculis/ non dul
 ces melodias/ nō vnguenta suauiter
 redolēcia/ nō māna nō mella
 non membra carnis amplexibus
 acceptabilia/ non hec amo cū deū
 amo **Sed quid amo** Amo lucem
 quandā/ quandā vocem quendam
 odorem/ quandā cibum/ quandā
 amplexū interioris hominis mei
 vbi fulget anime quod nō capit
 locus/ vbi sonat quod non capit
 tempus/ vbi redolet quod nō sper
 git flatus/ vbi sapit quod non mi
 nuit edacitas/ vbi heret quod nō
 diuellit facietas. **Q**uam **Q**uam
 queso o homo vel paululū de cari
 tatis virtute/ qua cognita ad dili
 gendū deum fortius animus inar
 descat **Homo** **R**euera o ani
 ma caritatis fructus magnus est
 sed occultus. Ipsa em̄ secundum
 Augustinū in aduersitatibus tol
 lerat in prosperitatibus temperat
 in passionibus et fortis In bonis
 operibus et hilaris/ in temptatio

ne tutissima In hospitalitate liberalissima/inter veros fratres letissima/inter falsos patientissima. Ipsa est inter opprobria secura/inter odia beneficia/in iras placida/in insidias innocens/in iniquitate gemens/in veritate respirans Hec augustinus de laude caritatis. O amor ex quo oritur strenuitas morum/puritas affectuum/subtilitas intellectuum/sanctitas desideriorum/claritas operum/feracitas virtutum/dignitas meritum/sublimitas premium O dulcedo amoris/o felix amor dulcedinis/commedat te cor meum/et nectare tuo repleantur viscera anime tue Bernardus. O anima quam dulcis est cibus caritatis/qui fessos alleviat/debiles roborat/mestos letificat. Iugum namque veritatis facit leve et onus eius suave Idem. Fateor domine non sustineo pondus diei et estus/sed iugum suave et onus leve porto Opus enim meum vix est unius hore/et si plus est non sentio pre amore. Sed quid plura. Hugo de sancto victore. Tanta est vis amoris ut tale te necesse est esse quale est illud quod amas Et cui per affectum coniungaris in ipsius similitudine ipsa quodammodo societate transformaris Anima Nam video quoniam miser est omnis animus iunctus amicitia rebus temporalibus/que cum labore acquiruntur cum timore possidens

tur cum dolore amittunt Augustinus. Sed beatus est qui amat te domine/et inimicum propter te et amicum in te Solus enim nullum carum amittit/cui omnes in te cari sunt te vero nemo amittit/nisi qui dimittit. Qui ante te dimittit/quo vadit nisi a te placido ad iratum. Idem. O caritas que semper ardes et nunquam extingueris Caritas deus meus accende me. Iubes ut amem te/da quod iubes et iube quod vis Iubes certe quod contineam a concupiscentia carnis/a concupiscentia oculorum et ambitione seculi augustinus. Minus te domine amat qui aliquem tecum amat quod propter te non amat. O homo amemus christum et eius inherere queramus amplexibus/et facile videtur omne difficile

Capitulum secundum

Quoniam instabilis sit mundus et mundana opulentia

Homo

Quod anima iam ut video recognoscis quam felix et quam beatus est qui in solo eternitatis desiderio per amorem figitur quia nec prosperitate extollitur/nec aduersitate quassatur. Et dum nihil habet in mundo quod diligat/nihil est in mundo quod pertimescat. Hec gregorius in moralibus. Conuerte igitur o anima

C 2

nunc radium cōtemplationis ad ea que sunt iuxta te / hoc est ad mundū istum sensibilem vt ipsū et ea que sunt in ipso despicias / a eo despecto āplius in amore spon si inardescas **M**inus em̄ eū amas si aliquid cū eo appetis quod pp̄t ipsum et in ipso nō diligas **T**anto em̄ secundū gregoriū quis ab illo superno amore disiungitur / quanto inferius delectatur **E**t fm̄ glosam super exodo . **T**anto q̄s ab inferioris amore disiungitur / quanto ad sola eterna amanda subleuatur **C**etera igitur creaturā tibi vilescat / vt creator in corde dulcescat **A**ugustinus **V**olue igit̄ semper ⁊ reuolue non tm̄ exauditis / sed etiam ex apertis / non tm̄ ex dictis / sed etiam ex factis / q̄ in stabilis sit mundana opulencia / q̄ mutabilis mundana excellencia / q̄ falsa et miserabilis mundana excellencia / q̄ falsa et miserabilis mūdana sit gloria . **O**mne em̄ quod hic eminet multo plus merore afficitur q̄ honore gaudeat **B**ernardus **E**cce huius mundi amatores nundinas huius seculi perambulāt / alij diuicias / alij honores / alij gloriam querentes . **S**ed quid de uicijs dicam que cum labore acquiruntur cum timore possidentur / cū dolore amittuntur **Q**uid de honore referam **I**n loco sublimi positus es / numq̄ non eris iudicandus ab omnibus / lacernans

abus ab omnibus? **N**unquit in honore sine dolore / in prelatione sine tribulatione / in sublimitate sine vanitate esse quis poterit . **Q**uid de gloria . **N**ūquid aliud est nisi quedam inflacio aurium . nunquid et ipsa est sine iudicio . **R**espice quos antecedis et cogita quia in omnibus inuidie semina prebes **I**dem **T**otiens angelo apostate similis esse uolo / quotiens pre esse desidero **H**ec **B**ernardus **I**heronimus . **N**ichil namq̄ sub seculo rebusq̄ seculi fugacius est . quas cū tenere cupimus amittim? **V**idisti imperatores . uidisti prefectos . uidisti exercitus uictorias ⁊ triumphas heri fuerunt et hodie non sunt . heri quasi flos apparuerūt hodie quasi fennum aruerunt **N**ichil itaq̄ bonum est nisi quod perpetuum est . **A**nima **Q**uod homo si hec ita se habent quid est quod miseri homines querūt dū mundi vanitates appetunt . **Q**uantum exæcati sunt qui mundi gloriam querūt **G**regorius **N**ō nulli dū quorundā gloriā cernūt magnū aliquod existimant / atq̄ vt talia mereant exoptant **C**um vero eos morientes aspiciūt . eorum q̄ uana sit gloria cū gemitu fatentur ⁊ dicūt **E**cce quā nichil est hō **H**omo **A**nima carissima et quid sunt mūdana omnia / nisi quā uana somnia **E**t quid profuit superbia aut diuiciarū iactancia amat

toribus suis. **T**ransierunt enim
 omnia tanq̄ vmbra. a tanq̄ na-
 uis que pertransit fluctuantem
 aquam. cui? non est inueniē vesti-
 gium. In malignitate enim sua cō-
 sumpti sunt. **H**eu q̄ plurimi etiā
 nullum signū reliquerūt. **U**bi sūt
 p̄ncipes gentium et qui domina-
 ti sūt super bestias que sunt sup
 terram. **Q**ui argentum theusaus
 rīfauerunt qui ciuitates et castra
 extruxerunt. **R**eges et regna bel-
 lando demerūt. **U**bi sapiens/vbi
 scriba vbi inq̄sitor hui? seculi/vbi
 salomon sapiētissim? /vbi alexan-
 der potentissimus /vbi sampson
 fortissimus /vbi absolon specio-
 sissimus. vbi assuerus gloriofissi-
 mus. vbi cesaēs potentissimi/vbi
 reges/vbi p̄ncipes inditi. **Q**uid
 profuit eis inanis gloria. breuis
 leticia. mūdi potentia. magna fa-
 milia. carnis voluptas. diuiciarū
 falsitas. concupiscentie suauitas.
Ubi rīsus. vbi leticia. vbi iactan-
 cia. vbi arrogancia. **E**cce generosi-
 tas sanguinis. pulchritudo cor-
 poris. forma elegans. iuuenilis
 decoz. predia. palacia imensa. sup-
 plex. adde et mundi sapientiam.
 de mundo sunt hec omnia. a mun-
 dus quod suum est diligit. a cum
 mundo non diu non subsistunt.
Transibit enim mundus et con-
 cupiscentia eius. **B**ernardus **T**u
 ergo si recte sapis si team lumē
 oculorum est/deline sequi que sea

qui miserum est/que possessa one-
 rant/ amata inquinant et amissa
 cruciant. **T**u ergo relinque hec
 omnia propter eum qui est sup
 omnia. **H**ec bernardus. **F**uge er-
 go et confuge o anima ad r̄tem
 refugij hoc est ad vitam religio-
 sam. vbi possis de p̄teritis agere
 penitentiam a in presenti obtinē
 gratiam et feliciter prestolari fu-
 turam gloriam. **N**ec te terret pec-
 catorū conscientia. quia vbi sup
 habundauit iniquitas. superha-
 bundare consuevit et gratia. **N**ō
 penitentiaz austeritas ipsa dete-
 reat. **N**on em̄ condigne sunt pas-
 siones huius temporis ad prete-
 ritaz culpā que remittit/ ad p̄ntē
 gr̄tā q̄ imittit/ et ad futurā gloriā
 q̄ p̄mittit. **H**ernardus. **A**nima
Jam falsitatē et instabilitatē mū-
 di agnosco. s̄ nescio quo vinculo
 detēta adhuc aūtere mentē neq̄o
Homo. **C**erte si diligenter o-
 anima et prudēter periculū tuuz
 quod de mundo incurris aduerte-
 res/ proculdubio animuz a seculi
 vanitatib? cohiberes. **G**rauis em̄
 et nimis periculosa est mūdana
 conuersatio. **Q**uia s̄m bernardū
Periditatur castitas in delicijs/
 humilitas ī diuicijs/ pietas in ne-
 gocijs/ veritas in multiloquio/ ca-
 ritas in hoc neq̄ seculo. **O** anima
 debilis a infirma que tam facilis
 es ad decipiendū/ tā p̄na ad cadē-
 dum/ tā difficilē ad surgendū. **A**n

ignoras q̄ sicut difficile est arborē iuxta viam positā fructū pulcherrimos vsq; ad matūritatē seruare. Sic difficile ē hominē iuxta seculū viuētē iusticiā immaculatā vsq; in finem cōseruare. Hec **Crisostimus**. Item **Augustinus** in epistola. Vincula huius mundi asperitatem veram/ iocunditatem falsam/ certum dolorem/ incertam voluptatem/ durum laborem/ timidam quietem/ plenam miseriam nullam beatitudinem/ inanē spem. O anima si hec in mente portares mundum et ea que in mundo sunt contemneres. Et quid est carissima quod diligis/ quid est quod appetis/ quid est quod in mundo queris. Si prelationem diligis quid aliud facis nisi q̄ vitam tuā confundis? An ignoras q̄ mensstruosa res est gradus summus et animus infimus/ sedes prima et vita yma/ lingua magniloqua/ et manus ociosa/ sermo multus/ et fructus nullus/ vultus grauis/ et actus leuis/ ingens auctoritas/ et nutans instabilitas. Hec **Bernardus**. Sed forte diceres prelationem quidem appeto/ sed in ipsa bene viuere et sancte intendo/ laudo. Sed raro quid laudare valeā inuenio. Unde semp̄ timeo quod dicit **Gregorius** in registro. Ita sibi regencium et subditoꝝ merita connectuntur/ vt sepe ex culpā presedentiū fiat deterior vita sub

ditoꝝ. Et sepe ex merito presbium delinquat vita pastozū. Si sapientiā mundi queris. O quanto periculo te committis **Bernardus**. Heu quot et quantos mundi maledicta sapientia supplantat/ et conceptum in eis diuinum extinxit spiritum/ quem vehementius dominus accendi voluit. An ignoras q̄ sapientia mundi terrena est animal et dyabolica. Inimica salutis suffocatrix salutis et mater cupiditatis **Augustinus**. Qui sine saluatore salutem vult querere et sine vera sapientia estimat se prudentem fieri posse/ non sanus sed eger/ non prudens sed stultus/ et in egritudine laborat asidue. Qui enim crescit in scientia et non in bona vita elongatur a deo. Sicut dicit **algazel**. Tu ergo si sapiens esse desideras discas in terris quoz; scientia perseuerat tecum in celis. **Jeronimus**. Hic studeas qualiter ad ipsum peruenias quem semel vidisse est omnia didicisse. Hec est illa eternavitas sine qua omnia sapere desipere est/ quam solam cognoscere perfectum scire est **Augustinus**. Infelix homo qui scit omnia alia se autem nescit. Si autem se et alia nouit non propter illa beator/ sed propter se solum beatus **Anselmus**. Sed fortasse diuicias mundiales popas seculares et delicias carnales aīa mea diligis/ et ppter

hoc mundum inuite derelinquis
Sed attende q̄ caduca et fragi-
 lia sunt hec/dic vbi reges vbi p̄-
 cipes vbi omniū peccatorū delecta-
 tores **T**imeo q̄t milia ex ip̄s ex-
 ip̄s exterminati sunt/ et ad infe-
 ros descendēt. **Q**d nūc eis p̄dest
 superbia/quid diuiciarū iactantia
Gregori? **N**ec diuiti ob̄sūt opes
 si eis bene vtatur nec pauperem
 egestas cōmendabilē facit / si inē
 inopiā sordes peccati non caueat
Sed adhuc o anima iuuenies q̄d
 obiciēs dicens. **M**undū despicio
 sed amicos et cognatos derelin-
 quere nō valeo. **F**riuola o anima
 est hec obiectio **B**ernard? **F**idel-
 sermo et omni acceptione dign?
Si impiū est contemnere patrem
 vel matrem/ p̄pter christum pijs-
 sīmū est. **O** dirū patrē o seuā ma-
 trem/immo nō parentes sed per-
 emptores qui te malūt perire cū
 eis/ q̄ regnare sine eis **I**heroni-
 mus. **L**icet sparso crine et scissis
 vestibus vbera quib? te nutrierat
 mater ostendat. **L**icet in lumine
 pater iaceat/per contemptā ma-
 trē/per calcatū patrē perge sicis
 oculis/et ad v̄illū crucis euola.
Soluz pietatis genus est in hijs
 fuisse crudelem **C**risostomus **A**n
 ignoras o anima q̄ qui habz ihe-
 sum/habet patrē a matrē a omnē
 amicum/quid sequeris mortuos.
Sequē viuū et dimitte mortuos
 sepeliē mortuos suos **A**nima
Iā ex verbis tuis o hō p̄pendo et

ex multis experimentis cognosco
 q̄ etiam mūdus in seipso aruit.
Sed adhuc heu in multozū cor-
 dibus floret qui amaritudines
 mundi diligūt fugientē sequūtur
 labentē amplectūtur/ dic que est
 tante cecitatis ratio. **H**omo
O anima an ignoras q̄ tam deli-
 cata a tam nobili? es a sponso tuo
 auctore onium condita/ q̄ sine di-
 lectione esse nō potes **I**heronim?
 in epistola ad eustochiū. **D**iffici-
 le est humanā animā nō amare.
Necessē est enim vt mens nostra
 ad quosaiqz trahatur affect?
Nū **B**ernardū etiā oportet q̄ aut
 in sumis aut in infimis delectemur
Igit? **B**ernardū in moralib? qz
 sūt nōnulli qui vitā suā negligūt/
 dū trāitoria appetūt / et etna nō
 intelligunt vel intellecta contem-
 nunt dolorē nō sentiūt/dū vulne-
 rati sunt **U**nde heu se miseri in bo-
 mis se esse putant/exiliū quasi pa-
 triam diligunt/ a in cecitate quasi
 luminis claritate exultant. **C**on-
 tra electozū mentes dum cuncta
 trāitoria quasi nulla conspiciūt/
 et ad quid sunt condite requirūt
Cumqz eorum affectum nichil
 extra deum sufficiat/ in sola contē-
 platione conditoris quiescunt/su-
 pernis interesse appetunt / et ad-
 hue in mundo positi extra mun-
 dum surgunt **I**dem super **E**zechi-
 leem. **D**ulcedo videtur in reb? hu-
 manis / sed eis qui nullam de ce-
 lestibus dulcedinem experti sunt

Quia dū mens humana minus
 etna diligit/tāto dulci? in tpalibz
 req̄escit. Sed si quis iam cordis
 lingua gustauit/ que sit illa dul
 cedo celestiu premioꝝ. Huic quā
 to dulcius sit quod intus videt
 tantomagis in amaritudinē ver
 titur omne quod foris sustinet.
Anima **N**ec queso o homo p
 crastine michi aliqd de mūdano
 et celesti gaudio ediscē q̄ten? vtri
 usq; natura pfectius cognitavnu
 veri? despiciā et ad alteꝝ exequen
 dū studioſi? me extendam/ quia
 puto q; sicut bonū non amat nisi
 cognoscatur ita malū nō deuitat
 nisi intelligatur. **H**omo **C**
 annima estimo q; mundanū gau
 diū si tamen potest dici gaudiū et
 nō potius flagellū icognitū/ nūq̄
 pfecte cognoscitur/ nisi auz pfecte
 despiciatur. **U**nde sicut a pfecte
 mundi contētorib; traditur/ mun
 danū gaudiū; potissime propter
 quinq; contēptibile est habendū
Primo q; habet vtilitatez in ob
 iecto **Q**uid em̄ est seculi vita. **R**e
 spondit **A**ugustinus. Impunita
 nequicia/ id est luxuriari inebriaz
 ri/ comessationib; vacare/ vanita
 tibus intendere/ et p hīs in hac
 vita nichil mali sustinere. **P**utāt
 em̄ mali esse in delicijs cū non cor
 riguntur pro suis nequicijs. **E**t
 ignorāt q; sicut dicit **A**ugustinus
Nichil infelicis est felicitate pec
 cantium/ qua penalis infirmitas
 nutritur et mala voluntas roborā

tur. **S**ecundo habet impuritatem
 in sibiecto. **A**nima em̄ peccatis
 deformata/ est subiectū mūdani
 gaudiij/ que letatur cū malefecerit
 et exultat in rebus pessimis. **U**nde
 bene dicit beatus **H**eromimus q; ri
 dere et gaudere in hoc seculo non
 est factū hominis sensati sed fre
 netici. **R**euera o anima cor mū
 dū non cum hoc seculo in mundo
 sed cum deo et in deo letū est et io
 cundū. **T**ercio habet breuitatē in
 seipso quia gaudiū; ypocrite in
 star puncti quod nec latū n' lon
 gum nec altum est nec profundū
Augustinus super **J**ohannē. **L**eti
 cia seculi vanitas cū magno desi
 derio speratur/ vt veniat non po
 test teneri cū venerit. **O** anima q;
 brevis q; fragilis et q; caduca est
 mundana leticia. **B**reues em̄ dies
 hominis sūt. **Q**uarto habet tristi
 ciam in termino quia duant heu
 miseri dies suos in bonis et in pū
 cto ad infernū descendūt. **E**xtrē
 ma em̄ talis gaudiij luctus occupat
 ūno o anima si vales discernē ta
 le gaudiū; habet semper tristitiā
 admixtā in actu suo/ quia semper
 necesse est q; psumat seua pertur
 bata conscientia. **A**n ignoras o
 anima q; non diutius perdurat
 leticia que est in comedendo et
 bibendo/ q; durat tristitia que du
 rat in esuriendo et sitiendo. **S**ic est
 de omnibus alijs. **Q**uinto habet
 miseriam magnā in effectu pro
 prio. quia est spiritualis gaudiij

impedimentū. **O**anima agnosce
 q̄ miser ē hic mundus et q̄ miserrī
 mi qui sequuntur ipsū. **S**emper enī
 mūdana gaudia excluderunt ho
 mines a beatavita. **S**ennuas igit̄
 o anima mea in mundo delectari/
 fivis de dei memoria consolari
Augustin? Cetera creatura vi
 lescat. vt creator in corde dulces
 cat. **A**nima **M**undū despi
 cio / iam falsam leticiā / verā tristi
 ciam / falsam dulcedinē / et verā mū
 di amaritudinē agnosco / et ob hoc
 non in merito secundū tuū consiliū
 o homo ipsū contēno. **S**ed quia
 sicut asseris sine dilectione esse nō
 valeo. **D**ic queso quid agā quo
 me conuertā / vt dilectionē conue
 nientem inueniā. **H**omo **O**
 anima si teipsā perfecte cognosce
 res / ex tui cognitione mundus et
 omnia q̄ in eo sunt contēpneres
 et discere posses quā cōsolationē
 in tua dilectione affectare nō in
 merito deberes. **O**anima si tu nas
 turā celestē intelligēs / procul dus
 bio terrenā cōsolationē abhorre
 res. **E**rubescere igitur cōsolari in sō
 no / q̄ es de celo. **E**rubescere in ymnis
 delectari / que nō potes nisi in sum
 mo faciarī. **N**atura es puto celestis
 et celestem cōsolationē sicut
 estimo naturaliter si carnalis in
 sania permitit appetis et requīs
Bernard? **O** q̄ dulce et delecta
 bile esset adiunctio diuini amoris
 cōdimento sicut naturā viuere / si in
 sania nos pmitteret. **Q**ua sanas

ta statim naturalib? naturā arripet
Anima **E**t quid est proprie
 sicut naturā viuere. **H**omo **D**e
 cundū naturā viuere est in terris
 celestem vitam ducere / ab exteri
 oribus ad interiora redire / ab in
 terioribus ad superna ascendere
 et facere omnia secundū nobilissi
 mū quod est in homine precellēs
 hoc est scdm̄ intellectū. **A**nima
 potest ne aliquis in terris in hac
 lacrimay valle celestē vitā ducēs
Homo **O**anima si de meis ver
 bis tanq̄ hominis peccatoris du
 bitas et miraris. audi **Augustinū**
 et apostolū de hoc dicentes **E**cce
 quid dicit **Augustin?** **C**um eter
 nū aliquid per cognicōnē et amo
 rem capim? mētē / iam nō in hoc
 mundo sumus. **U**nde quod dicit
 apostolus? **V**estra inquit conuersa
 cio in celis est. **O**anima mea / pu
 to igitur q̄ verius es vbi amas q̄
 vbi aīas. **Q**uicquid diligis ipsa
 dilectionis vi i eius similitudinē
 trāsformaris. **S**i ergo celestia cōtē
 plaris / si celestia diligis. q̄ modo
 iam nō in celis cōmoraris que ce
 lestib? spiritib? in vita similis.
Anima **H**eu heu iam me infē
 licem et miserā miserabiliter iam
 multo tēpore excecata sentio quā
 tanto tempore per cognitionem
 in temporalib? et terrenis ober
 rari. **M**undanis et vilibus me
 per amorem alligauit de quibus
 paucam cōsolationem multam
 vero amaritudinem / et desolatio

nem/modicā et valde exilem leti-
ciam/sed variā et sepe magnā cor-
dis trāsticiā sumpsi. Dic ergo q̄so
o homo que est cęlestis cōsolatio
si quo modo possem ad ipsam p-
tingere in hac valle lacrimarū et
miserie. Quid ē quod in deo meo
inuenio/cū tam libenter et tā faci-
liter omnia propter ipsū contem-
no. Cū dico intra meipsū cū gau-
dio deus cordis mei deus pars
mea in eternū. Quid est q̄ in illa
breuissima hora in dilecto meo
degusto/cū omnia dura et amara
et aspera gaudenter et hilariter
ppter ipsū sustinere totis virib?
concupisco/et dico/ Michi adhe-
rere deo bonū est. Et quis me se-
parabit a caritate xp̄i? **Homo**
secundū **Bernardū**. O anima hec
consolatio nichil aliud est q̄ grā
quedā deuocōnis procedēs de spe
venie et gustus boni licet exigu?
et suauissima quedā delectatio q̄
benign? deus afflictā recreat ani-
mā. Qua omnia ad requirendū
inuitatur et ad diuinū amorē ac-
cenditur vehementer. **Hugo de**
sanctovictore. O anima quid pu-
tas est tam dulcē et tā suauē q̄d
in recordacōe dilecti deuotas ani-
mas solet tangē/et tā suauit affi-
cere. Ut iam totalit a seipsis alie-
nari incipiant. **E**xhilarat? conscia
et in obliuione venit omnium dolo-
rum memoria exultat anim? clas-
rescit intellect?/cor illuminat? af-
fectus iocundatur. Jam nesciunt

vbi se esse conspiciūt/et quasi am-
plexib? amoris aliquid intus tes-
nent/et nesciunt quid sit et tamē
totis viribus tenere conspiciunt.
Luctatur quodāmodo delectabi-
liter animus ne recedat ab eo q̄si
in eo finē omnium desideriorū inue-
nerit **Bernard?** Non nūq̄ quasi
clausis oculis ad te inhiantī mit-
tis michi in os cordis quod non
licet modo scire quid sit. Sapor ē
q̄dem sentio dulcedinē adeo con-
fortantē/que si p̄ficret? in me ni-
chil vltra quererē. Nōne hic est
iubilus cordis? **Gregorius** Jubi-
lus dicitur ineffabile mētis gau-
dium q̄d non abscondi nō sermo-
nibus aperiri potest. Sed tamen
q̄busdam motib? aperitur/ licet
nullis proprietatib? exprimat?/
vnde p̄s. **Beatus** populus q̄ scit
iubilacōnē. Nō dicit qui loq̄tur
sed q̄ scit/ quia iubil? quidem sciri
potest intellectu sed dicto exprimi
nō potest. **I**stū aut gustū p̄dictū
accipio nullo corpōis visu/nullo
anime sensu/nullo spirit? intellec-
tu. **A**dūte me si vis q̄d sit cū acce-
pero/ et renūare volo/et diuidicāe
eius saporē/et statim transit dul-
cor eius/ deglutio quidem illud.
quicq̄d est in spe vite eterne. **Hec**
bernardus. Que putas o anima
tam dulcis tāq; suavis delectatio.
certe hec est consolatio diuina.
Anima. **O** homo q̄s michi det
vt in cor meū peruinat et maloz
meoz obliuiscat/ac mūdānā con-

solationem despiciam / et me ipsa
feliciter alienari incipiam. **H**o
mo. **A**nima magnū est quod
desideras. inestimabile donum
est quod exoptas. Unde vt esti-
mo humano studio non potest
obteneri / hūano merito vix potest
pmereri / sed a dō hūilib? p̄abus
et digne dispositis ex sola diuine
pietatis confidentiā vix potest im-
petrari. **O**mne em̄ aurū in cōpara-
tione illius arena est exigua / et ar-
gentū illi comparatū nichilum re-
putabit. **A**nima. **H**omo
dic rogo qualis debet esse dispo-
sitiō qua ordinari debet ad impe-
trandū oranti? affectio. **H**omo
De hac materia possit dici ab ex-
pertis / sed inexpltū me ecognosco.
etiā pauca dicere erubescō. Unde
timeo ne dicatur cōtra me quare
tu enarras qd non degustas. qre
tamq̄ indign? laudas qd igno-
ras. **A**nima. **H**omo noli ti-
mere cū reuerētia et humilitate q̄
audisti et legisti deuote p̄ponere.
Multi em̄ de rebus magnis et ar-
duis alijs proposuerūt qd nō de-
ppria sed alioꝝ scientia didicerūt.
Homo. **N**ā cū aliqua audacia
loquar. Nam si vires impericia
denegat / caritas sbministrat. **N**ū
sicut sentio sic refero. Puto saluo
meliori iudicio si vis te ad hanc
celestem dulcedinē degustandaz
p̄parare debes esse depurata ex-
ercitata et eleuata. In p̄o h̄ celestis
dulcedo odoratur / in scdo degusa-

tatur et in tercio aliquando vsqz
ad ebrietatē sumitur et potatur.
Primo dico qz debes esse depura-
ta a peccatis / ab affectōib? inor-
dinatis / a temporali consolacōne
et a creaturaz inordinata dilecti-
one / quia s̄m **Bernardum**. **E**rrat
ōmino si quis illā celestem dulce-
dinē huic cineri / diuinū illud bal-
samū huic venenoso gaudio / caris-
mata illa dona sanctispirit? hui?
seculi illecebris / misceri posse arbi-
tratur. Sed postq̄ a talibus ani-
ma fuerit purgata lacrimosis ge-
mitibus / depuata doloris fletib?
quia dignū est sicut dicit **Augus-
tinus** qz mens illa semp in se do-
loris inueniat. que derelicto crea-
tore semp in se et in creatura gau-
dia querebat. Pulchre igif gre-
gorius in moralib? capitulo q̄n-
to super illo verbo anteq̄ com-
edo suspiro dicit. **C**ōmedē anime
est supne lucis contemplationi-
bus pasci. **S**uspirat ergo anteq̄
comedat quia qui se in hoc exi-
lio per desiderioꝝ celestiu lamēta
non humiliat / eterne patrie gau-
dia non degustat. **V**eritatis em̄
pabulo ieiuni sunt qui in hac pe-
grinationis inopia letantur. **S**e-
cundo debet mens esse exerci-
tata in bonoꝝ perpetracione / in
malozum perpeffione. **B**eati em̄
qui lugent quoniam ipsi consola-
buntur. **Q**uia quos abus verit-
tatis afficit / refectio consolatio et
mis pascit **Bernardus**. **O** bone

O bone ihesu quodens post in-
 mēabiles lacrimas et gemitus lau-
 data animā meā vnisti vndione
 misericordie et omnino quā pene
 desperantē excepisti / consolatam
 autē et deuota psumētē dereli-
 quisti Ecce quomodo precium rex ho-
 nestarū in ipsis est. Unde reuera
 quis inuicem arta sit via que ducit
 ad vitam / pro cessu tamē tēporis in-
 estimabilis dilectionis dulcedine
 dilatatur **O** quantum beata conso-
 latio diuinitus infundit laboran-
 tibus pro xpo. **T**ercium in quo
 anima inebriatur hac dulcedine /
 est mentis eleuatio / quādo felicitas
 animi a terrenis abstrahitur / et
 miro quodammodo supra seipsum / sup-
 mundū / immo supra omnem creaturā
 eleuatur / et iam dicere possit anima
 Introduxit me rex in cellaria sua
 Hec est illa cella vinaria in qua
 introducit animam ubi bibit de vi-
 no condito inestimabilis deitatis
 et lacte albissimo incontaminabi-
 lis humanitatis. **O** anima hoc bi-
 bunt amici / sed inebriantur et carissi-
 mi. **O** felix inebrietas / quę sequitur
 mentis et corporis / tam casta et scā
 sobrietas **H**ic efficitur anima more
 ebrii gaudēs et letabunda / in adu-
 sis fortis / et scura in periculis / pru-
 dens et discreta in prosperis / libe-
 ralis et pia in condonandis iniu-
 rijs / et tam queta et somnolenta re-
 cumbens in amplexionibus diuinis /
 cum leua sponsi sponsam capite ami-
 cabiliter sustentat / et dextera dilecti

dilectam familiariter amplexatur.
Amica **O** homo confiteor cum
 humilitate et cum reuerentia / quid ac-
 cidit aliquando licet heu per raro
 quia cum per magnam violentiam cir-
 ca confusionis mee primordia / ani-
 mum a terrenis abstrahi / et ad ce-
 lestia contemplananda cum conatu ele-
 uari. **I**ntraui cum tremore / circum-
 spexi cum rubore / vidi choros ange-
 lozum / palatia et gaudia patriar-
 charum. **A**postolorum asperi taberna-
 cula / et martirum conuiuia / virginum
 confessorum solacia / elemosinam vide-
 licet peccati consolationis a singulis
 micis decedentes de mensa dominorum
 desideravi nec obtinui. **S**ed quod
 auditu lamentabile est / mor ab-
 omnibus ut perigrina incognita
 fui. **Q**uid ergo profuit michi labo-
 riosa mentis eleuatio / quam nulla
 secuta fuit consolatio. **I**gitur quę va-
 na et insipida sunt omnia transitoria
 iam agnosco / et ob hoc mundum
 despicio / consolationes seculi vilis-
 pendio / mundana quoque gaudia
 sicut venena mortifera fugio et con-
 temno / vitam etiam preteritam quasi
 mortuam plango / et mentem meam
 miseram gemitibus et fletibus abluo
 et repurgo / et si aliquando inter la-
 crimas et gemitus odorem diuine
 suauitatis vel modicum sentio. **A**t
 tamen cibum angelorum et vinum
 amicorum infelix et misera ieiuna et
 sitibunda non degusto. **B**ernardus
Non accessit adhuc domine deus
 meus cor meum ad multitudinem

dulcedinis tue / q̄ abscondisti t̄
 mentibus t̄ fortis eius odore
 t̄ q̄ sustentor qd̄ est michi sup
 odore balsami cunctis ḡnis sua
 uia odora menta. **O** dñe deus si t̄
 nobilis est odor / q̄ dulcis est tue
 dulcedinis sapor. Si tante virtutis
 est modica degustacio / quātū io
 cunditatis habet felix inebriatio.
O quis michi det ut venias in cor
 meū et inebrias illud vino tuo et
 aplectar te deus me? **H**omo
O anima deuota loquar salua re
 uerentia nimis es auara et vtinā
 nō presūptuosa / vires vestras p̄
 pendite / merita cōsiderate / vtutes
 disautite / et si placet tunc sufficiat
 vobis magis odore d̄imoz vngue
 toz aī adoleſcentul̄ hūiliter curre
 q̄ presūptuose sup merita postu
 lare. **A**nima. **O** hō q̄ durus
 et onerosus es michi aliquā misere
 solator / q̄ parcus si fas est dicē
 dñe pietatis disp̄sator. **A**udac
 ter dico / tacere nō valeo / m̄ odor
 nō sufficit / modicus gustus plene
 nō reficit / sed afficit / ebrietate af
 fectus me / appetit et requirit. **S**cio
 qui dicit. **B**ibite amiciā iebriam
 carissimi / si dep̄mit indignitas pe
 tentis / sp̄em v̄o erigit pietas pro
 mittentis. **O** hō q̄ modo dubitāe
 valeo q̄n patris sit dae dona sua
 q̄ p̄ me dedignat / est pati mala.
An ignoras q̄ multos de dei pie
 tate docuisti / qd̄ de beato **A**ug^o
 didicisti sic dicente. **E**rubescat hu
 mana pigritia / plus vult de dare

q̄ audeat hō postulae. **I**de de vera
 religione. **D**e dedit nobis pignus
 sp̄us / in q̄ sentiam / eius dulcedine
 et degustem / ipsū fontē vite / in q̄
 sobria ebrietate irrigemur / tanq̄
 lignū qd̄ plantatū est secus decur
 sus aquay. **C**risostomus. **N**il omni
 potentia dei clariorē reddit / q̄ q̄
 om̄ipotens facit eos q̄ sperant in
 eo / nā deo p̄ sp̄em inuixū animū
 nulla fraus / nulla illecebra poteit
 vel stantē deicev̄ / durantē supare.
Erubescat nūc hūana desperatio
 et maledicta pusillanimitas / tre
 pidacio / q̄ diuitē et nimis liberalē
 in omnib / q̄ inuocāt illū / estimāt
 illis q̄ sp̄em p̄fectā ponūt in illuz
 sua posse b̄nficia denegaē. **N**ūq̄d
 nō pater eternus / apud quē nulla
 est t̄smutatio / ex sola liberalitatis
 inenſitate filiū suū misit / in q̄ de
 dit totū qd̄ habuit / totū qd̄ po
 tuit / totū qd̄ ille fuit. **S**ivero sua
 liberalitas suam infinitā bonitatē
 mō diminuēt / forsan n̄ immerito
 nrā infirmitas trepidat. **S**ed qz
 ex seipso nō ex accedenti dono bo
 nus est / ex sue bonitatis comunica
 tione non diminuit / ex aliene bo
 nitatis additione nō augetur.
Homo. **O** aīa magna est fides
 tua / valde fortis es in spea confi
 dentia. **E**t q̄uis spes q̄ p̄cedit ex
 meritis a dñe clemencie cōfidentia
 meritoria sit laudabilis et sancta /
 n̄ sulo t̄n sane. **A**nteq̄ ad q̄rendā
 ebrietatē sup te ascendas vt dis
 cas tuū sp̄onſū reuerēter timere /
 d j

anteq̄ incipias suū secretū cubi-
culū introire/ quē nō solū timere
debes cū irascitur. v̄z etiā cū suas
iussime et delicatissime blanditur

Capitulū terciū quō anima
radiū contēplationis debet cōuer-
tere ad inferiora p̄mo ad hūane
mortis necessitatē inuitabilē.

Anima

One queso o hō breuiter q̄
sint illa inferiora ad que
mea cōsideratio est adū-
tenda. **A**scendē festino/ ebrietatē
dine consolationis quero/ in infe-
riob? diu morari nō valeo. **N**ā di-
lecta tabernacula tua dñe v̄tutū
inhabitare desidero/ in atrijs dñi
totis virib? cōcupisco. **H**omo
Hec inferiora sūt o aīa vt te con-
uertas a videas mortis ieuitabilē
necessitatē a ingemiscas dñi iudi-
cij ifallibilē veritatē a cōtremiscas
penay ifernaliū itollerabilē aspe-
ritatē a expauescas. **C**ōsidera igit̄
frequēter volue a reuolue diligēs-
ter q̄ mors nō p̄t declinari/ q̄ ho-
ra mortis nō p̄t iuestigari/ q̄ t̄ps
a deo p̄ordinatū non p̄t imitari.
Vidoz? **I**n rebus hūanis nichil
cerci? morte nichil incerta? q̄ hoā
mortis. **N**on misere? inopie/ non
reueretur potentiam/ non respic-
cit mozum aut geney excellentiā
nō p̄t iuuetuti vel etati/ semib? ē
in ianuis/ iuuenib? in insidijs.
Anima. **A**udio q̄ nosty viuē
nichil aliud est q̄ ad mortē trāsire

tur tpalia diligūtur q̄ tā inerto
tpe possidētur. **H**omo. **S**icut
dicit **Gregori?** Carnales mētes
o aīa idarco tpalia diligūt quia
vita carnis q̄ fugitiua sit minime
ppendūt. **N**ā si velocitatē trāsitus
eius aspicerent. hanc etiā p̄spici-
tatē modicē duratūā minime ama-
rent. **Aug?** Vita mea nauiganti
filiis est siue dormiā siue vigilē sp̄
vado festin? ad mortē. **O**vita pre-
sens q̄ multos decipis q̄ dum ful-
ges nichil es/ dū videis ymbra es
dum exaltaris sum? es/ dulcis es
stultis/ amara sapientib?. **Q**ui te
amāt nō te agnosūt/ q̄ te fugiūt
ip̄si te intelligūt. **A**lijs te p̄mittis
longā vt decipias/ alijs breuē vt
in desperationē iducas. **A**uctor de
spū et aīa. **I**ugi meditatione aīm
nosty exerceam? a miseras nrās
cōsiderem? **C**ū dolore vitā istam
intrauim? / cū labore viuim? / cū ti-
more exituri sumus. **Bernardus.**
Quotq̄t in hac regione ymbre
mortis in infirmitate corp̄oris/ in
cōflictu a in loco tēptationis si di-
ligēter adūtim? triplia iōmodo
miserabiliē laboram? **F**aciles em̄
sum? ad seducendū/ debiles ad re-
sistendū a fragiles ad opandū.
Anima. **N**ā vide q̄ inutiliē in h̄
tpe viuūt nisi ad opandū meritū
q̄ in eternū viuāt. **I**deo nō es? aīa
randū q̄ diu es? viuendū h̄ poti? q̄
bene in hac vita opandū. **Q**z
si alicui q̄ bene viuāt cōdonetur
tñ vt diu viuāt certū est q̄ nulli

concedit Bernard? Est igitur vita
securarum conscientia pura / vbi mors
sine formidine acceptat / cum dulci
dine adesse optatur / et cum deuotio
ne acceptat. **Homo** **Q**uia si
hec ita se habent intelligis audi con
siliu meum et in hac vita quod diu du
rat compara tibi vitam illam que semper du
rat. **D**um viuis in carne more mundo
vt post deo viuere incipias. **Bernardus**
Intellige quod venientem mortem
nullus letus et hilaris suscepit nisi
qui se ad ipsam dum viuere bonis
operibus parauit. **A**ttende quod secundum
Senecam Incipiens id est peccator cri
minosus moriendo mortem incipit
sed sapiens et virtuosus moriendo
mortem vincit. **A**nima **Q**uod homo
video quod bonorum mors est beata /
mors vero peccatorum infelix et misera.
Homo **Q**uia anima secundum Bernardum
bona est iusti mors propter re
quiem / melior propter nouitatem / opti
ma propter securitatem. **C**ontra mors
peccatorum pessima / et bene pessima
mala in mundi amissione / peior in
carnis separatione / pessima in du
pliciter misa et ignis contritione / sed
quod omnium pessimum est in diuine contem
plationis peruatione.

**De iudicij finali formidabili
austeritate.**

Iam satis de morte dixis
ti dic modo de statu final
iudicij. **Homo** **Q**uia
facio quod hortaris / sed rogo audi cum
patientia Scire debes quod vis de mor
te meditari sit horribile / de statu

iudicij cogitari vt estimo non minus
est formidabile. **Q**uia nullus tunc
fallere sapientiam / flectere iusticiam / incli
nare clementiam / declinare ultionis
et iuste retributionis sententiam. **Ber
nardus** **C**onsidera igitur anima mea cum
tremoere / quod erit de te in die nouissimi
mo / quando contra te de cogitationibus
loquetur conscientia / quando de tuis ac
tionibus omnibus te accusabunt elementa
quando contra te erit crux portabitur in testi
monium quando contra te clamabunt vulnere / clauis
loquetur / cicatrices conuenerunt /
O angustie hinc erunt peccata accu
santia. inde terrenis iusticia. intus
vrens conscientia. subter hocrens
dum calos inferni. super iudex iratus
iusti iudicij. foris mundus ardens.
atque iusticia iudicantis terrenis. **E**t
si iustus vix tunc saluabitur impius et
peccator vbi parebunt. latere erit
impossibile apparere intolerabile.
Anselmus in meditationibus. **Q**uia
peccatrix lignum inutile et aridum
et in ignibus deputatum. quod respon
debis in illa die. quando erigetur a te
vsque ad ictum oculi omne tempus tibi
impensum / qualiter sit a te expensum. **E**ya
anima mea / quod tunc erit de cogita
tionibus vanis et ociosis / de verbis
leuibus et iocosis et ridiculis / de
operibus inutilibus et infructuosis.
Ambrosius super lucam. **D**e in si peccata
mea non defleuero si media nocte
ad confitendum tibi non surrexero iam
securus ad arborem posita est / faciat
fructum quem potest gratie / quem debet penite.
Homo siue vigilans siue dormias

semper in auribus tuis illa horribil
tuba resonet / surgite mortui veni
te ad iudiciū. **O** aīa nunquam excidat
a tua memoria. **I**te maledicti in igne
eternū. **V**enite benedicti percipite
regnū. **Q**uid potest lamētabilius a ter
ribilius cogitari quam ite. **E**t quid de
lectabilius exprimi quam venite. **D**ue
sunt voces quarum nichil horribilius
vna / a nichil iocūdius altera potest
audiri. **O** anima separa te modo
a mundo / ut tunc possis manere
cum christo. **F**uge modo mundū
ut sequaris deum. **d**eclima modo
clauorum consortia / ut tunc valeas
sequi beatorum agmina

De pene infernalis intolerabili penalitate

O homo

Post hec omnia conuerte
radium contemplationis
ad reproborum tormenta /
vide quam sint varia quam aspera quam in
tolerabilia. **B**ernardus ad eugenium.
Ego horreo vermem mordacem et
mortem viuacem. **O** gehennalis
regio ibi est ignis ardens / frigus
rigens vermis immortalis / fetor
intolerabilis / et mallei percutien
tes / vmbre palpabiles / confusio
peccatorum / immoderatio vinculo
horribiles facies demonum. **A**u
gustinus in sermone. **D**e illis qui
bus preparatur dolor vermium / ar
dor flammarum / fitis sine potu / fle
tus et stridor dencium / lacrimę oau

lorum / vbi mors optatur / sed non
dabitur vbi nullus ordo / sed sem
piternus horroz inhabitat. **Q**uis
putas tunc merorū que tristitia
quis luctus / quando sepabuntur
iniqui a consortio iustorum / tra
dentur potestati demonum / et ibunt
cum eis in supplicium eternum /
ibique semper erunt sine fine in luctu
placū et gemitu / procul a gau
dijs paradisi / nunquam refrigerium
suscepturi / sed per multa milia an
noꝝ trucidandi / nunquam tamen heu mi
seri liberandi / ibi torques et punies
non fatigabit / ibique torques nunquam
morietur. **S**ic enim ignis ille consumet
ut vitam tamen spiritus seruet. **S**ic vicia tor
menta patient / ut spiritus innouetur.
Sic sine spe venie a misericordie spiritus viuēt
ut non moriantur / sic moriantur ut tamen
nunquam consumantur. **A**nima. **O** ho
quare in inferno ut dicas mors que
ritur et non inuenitur. **E**t quare puni
tur eternaliter quod committitur temporaliter.
Homo. **Q**uia secundum Gregorium
quibus in hoc seculo vita offertur
et nolunt accipere / in inferno que
runt mortem et non poterunt in
uenire. **I**dem. **I**niqui libenter vol
uissent sine fine viuere / ut potu
issent sine fine in iniquitatibus
permanere. **A**d districti ergo iud
icis iusticiam pertinet ut nunquam
careant supplicio / quorum mens in
hac vita nunquam voluit carere pec
cato. **H**omo. **O** anima si hec
predicte videntur tibi horribilia / au
di que sunt hijs omnibus grauiora

Crisostim? sup matheū Si mille gehēnas michi pponas / non tm̄ reputo sicut ab illius gloziose societatis iocūditate expelli / a exorsum fieri creatori. **O** aīa terribil est gehēna / sed terriblioz facies iudicis irata. h̄ qđ oīm vincit terrorem est a beatissime a iocūdistime trinitatis cōtēplatione / elongacio eterna. **Crisostim?** Excludi a bonis eternis a alienū effici ab hijs que preparauit deus diligētibz se. tm̄ generat cruciatū. vt si exterius nulla pena torqueret hec sola sufficēt / et meli? est mille milia flāmaz sustinē / qđ xpi facie mansuetissimā iratā videre / et ab ipsa eternalē discedē. **O** si de? sic egit cū āgelo supbiente / qđ de te erit terra a cinē. Ille supbiuit in celesti palacio / ego aut in sterquilinio. Quis nō tolerabiliorē in diuine supbiā / qđ in paupere asserit. **D**e m̄ si tā dure et potēte est punita supbia in angelo / qđ lter i me misera paupula est iudicāda. **O** pie ihesu pp̄t nomē tuū fac meū misericordiā / a obliuiscē superbū puocantē. **R**espice miserū hūilē inuocantē. **E**t cognosce benignissime qđ est tuū / absterge quod est alienū. **M**iserē dū est tps miserēdi / ne damnes in tpe iudicandi. **D**ex est qđ cōscientia meruit damnationē / p̄na nō sufficāt ad satisfactionē. **S**ed certū est qđ tua mīa oēm supat offensionē. **Gregori?** in omelia **O** si hō intelligē possit

h̄ ammirationis habz venit sp̄sus qđ dulcedinis / q̄ pate erant intrauerūt cū eo ad nupcias / qđ amaritudinis a clausa ē ianua. **H**ō **O** aīa qđ plura. **C**ogita quātū fit malū a facie xpi sep̄ari / mozi vite eterne / et viuē mozi sempitēne p̄ fundo fluctuātis gehēne imergiedadissimis vermibz in eternū dilaniari nec finiti t̄bula cōnes icendi / fluctuātis pati barā frigora. fumigātis amara calgine obcaui oculos / nō sentire qđ illūinat sed sentire quod cruciat. **Augustin?** **T**anta erit i inferno vis doloris vt se nō ferat alias intentio cogitationis. **A**nima **J**am timorē contremisco. **J**am horrore deficio. **d**ic queso o homo ad quid valet tam lamētabilis cogitatio. **H**ō **O** anima puto qđ p̄dictoz cōtinua meditatio a deuota / est peccatoz medela / et ad queqz tō agenda / a mala sustinēda / salutifera exercitatio. **Bernard?** in ephis. **D**igilias times manuūqz tuaz laboēs. **S**ed leuia sūt hec meditāti flamas ppetuas. **R**ecordatio tenebrarū facit nō horrere solitudinē si futurā de verbis odosis cogitas discussionē / non displicēbit silenciū. **f**letus ille et stridor dencū añ oculos mētis sepe reducti / pares tibi reddunt mattā a culātiā. **Augustinus** in sermone. **M**ens humana mundi hui? illecebris et cōcupiscentijs deuicta / fugit labore expetit voluptates / et vix ad hoc

ducuntur a se consuetudines vice
 p̄oris excludat Sed cū cōperit cō
 gitare futurā iudicij necessitatē/et
 penarū eternaliū crudelitātē volū
 tariū bellum inducūt passiomb?
 Motavel spe p̄mij vel timore sup
 plicij/vim facit p̄stimis desiderijs
 a violentiā in se scipsā cōtēdit. vs?
Q felix mōrle gen? si sp habēt.
Etnū p̄ mente bonū finēq; timēt

Capitulū quartū q̄modo aīa
 radiū cōtēplationis debet cōnū
 tere ad superiora

Anima

Am nūc o hō me miserā
 in hac lacrimarū valle p
 iectā satis trūisti/ licz nō
 infructuose docuisti. Misere etiā
 nūc in misere/et fac iā sicut p̄mis
 fisti. Propone paululū de felicitā
 te p̄petua/ si forte valeā ex h̄ ca
 pere aliq̄ mētis solacia/ qz alteri?
 vti delcābile ē. Qz s̄m Aug? siue
 plectēdo siue ignoscēdo siue de ter
 rēdo siue cōsolādo sp bñ agit vtri
 tahōim cōrrigat. Attēde q̄ gene
 rosus est anim? hoīs a sepe duca
 tur leuib? et blandis sepe magis
 afficitur p̄missis a cōsolatorijs/ q̄
 cogātur minis a terrozib?. Unde
 soroz nrā sponsa trahi cupiebat
 odore cēlestiū vngentoz/ sapore
 dīnoz carinatū/ et sic aq̄ sponso
 curre/ a viā mādatoz iā n̄ ex timo
 re s̄ ex amoē delectabilē adimplē
 Homo **Q** aīa v̄ esse p̄fiteoz
 qd loqueris/ s̄ heu multū sūt qui

deū nolūt imitari in p̄speris. Vñ
 necesse est eos deterreri in aduer
 sis. Multi em̄ sūt q̄ dīna carisima
 ta vel p̄pter cōtatē nō intelligūt.
 vel p̄pter negligenciā v̄anis occupa
 cionib; perdūt. Vñ vt estimo de?
 ex sue infinite bonitatis imensita
 te sp patus est/ magis cōsolatio
 nibus fouē/ q̄ asp̄eritatib; terrē
 si homīes eque dispositi essent vt
 suā dīnā cōsolacionē reciperēt.
Que adeo predosa a delicata est
 q̄ nullo modo dect vel expedit vt
 indifferēt omnib; tribuat. Tu
 ergo si post hec tibi p̄posita ad
 hanc aspiras oportet q̄ habeas
 purgatū intellectū a bene disposi
 tū affectū. Quia s̄m Aug?. Sum
 mū bonū non nisi purgatissimis
 mentib; cernit. Et puto q̄ ad mi
 nus nō nisi valde bene dispositis
 affectib; degustet. A multis em̄
 in hac vita valde limpide specula
 tur a quib; a mīme degustat. Vñ
 idē Augustin? fac me dñe p̄oz
 degustare p̄ affectū/ qd sentio per
 intellectū/ fac me sentiē p̄ amorē
 qd sentio p̄ agnitiōz. **A**īa **D**ic
 q̄so o hō q̄ debēt dispositiōz i affec
 tu a in intellectu p̄cedere vt vel sal
 tem ad modicā mentis ebrietatē
 valeam cēlestē dulcedinē cōtē
 plando degustare. Jam em̄ dudū
 in speculatione mentē exercitavi.
 et heu ad hunc nūq̄ vt timeo vi
 modicā stillā illi? cēlestis dulcedi
 nis sensi. Multa de scōz vita a cō
 uersacōne legi. Multa de natura

de operationibus et ordinibus angelorum/nonnulla etiam legi de inestimabili divinitatis unitate / de incomprehensibili divinitatis trinitate plura de beatorum omnium inestimabili felicitate. Et quando predictis toto studio mentem occupavi/heu adhuc ieiuna ut famelica pama et semper cum beato **Augustino** clamaui. **Fac me clementissime pater gustare per affectum quod sentio per intellectum / et tamen non profeci sed sepius longo studio fatigata et michimetipsi irata clamaui cum propheta. Expectando micas que cadunt de mensa dominorum in aula celica. Usquequo domine obliuisceris me in finem. usquequo auertis faciem tuam a me. Quia et si me indignam ad manducandum filiorum panem iudicavi / manducare saltem micas minutissimas decedente cum magno desiderio expectavi. sed heu ut frequenter aperto ore inhians in vacuum laboravi. **Hoc** anima predicta que lamentabiliter es conquesta accidit ex duplici causa. Aliquando ex valde pia et salutifera diuine bonitatis dispensatione. Unde **Gregorius** in moralibus differre solet pater pius voces petentium ad tempus ut desideria crescant / et eo magis exaudiamur ad meritum / quo citius non exaudiamur ad votum. **Idem** in omelia sancta desideria ex dilatione crescant / si autem ex dilatione deficiunt desideria non fuerunt**

Deus enim quous per pietatem est clementissimus / tamen aliquando contingit ut hoc quod libentissime tribuit protrahit / ut discas magna multum et ardentem desiderare. et adeptam sollicitam cum gratiarum actione conseruare. Aliquando etiam beneficium protrahit ex postulantis indisposita deordinatione. **Bernardus** Errat omnino si quis illam celestem dulcedinem hinc dicit dominum illud balsamum huic venenoso gaudio / carissimata illa spiritus sancti huius seculi illecebris misceri arbitrat. Sed iam o anima ne diucius te protraham nec amplius te per expectationem affligam / purga intellectum a vanis et inutilibus fantasijs / a naturalibus et curiosis rationibus / ab extraneis et scientificis occupationibus. Purga etiam affectum a culpa / a culpe sequela / a culpe occasione vel causa. Erige rationem / dilata et expande affectionem intra in gaudium domini / quod nec oculus in hac vita perfecte vidit / nec auris audiuit / nec in corde hominis ascendit. Exardescit igitur o anima amore et desiderio superne vite sanctorum / vbi est actio non operosa / requies non defidiosa / vbi vita sine deflectione / laus diuina sine cessatione. **Hec Augustinus Bernardus**. Gaude igitur et exulta ac mercedem laboris tui considera / que reuera est tam multa / quod non potest numerari / tam magna quam non potest mensurari.

tam preciosa q̄ nō potest estimari
 tam copiosa q̄ nō pōt terminari.
Anima **Q**uō hō multa iā dixisti
 in genē/die queso per singula in
 specie quia magis intelligimus q̄
 specialit̄ distinguuntur q̄ generatit̄
 expmūtur **H**omo **A**nima
 q̄d dicere valeo/iā futurū gaudiū
 aspicio/iā pene p̄ ammiratione de
 ficio. qz gaudiū erit intus ⁊ extra
 subtus ⁊ sup̄/ārcū ⁊ circa **G**audes
 bi' igi' in omibz/gaudes de omibz
Gaudiū tuū vtputo p̄ figuratū ē
 in apocalipsi per illā mulierē bea
 tam q̄ amicta fuit sole ⁊ luna sub
 pedibz eius/et corona duodecim
 stellaz i capite eius **M**ulier ista
 vt estimo est aīa beata et̄ni regis
 filia spōsa ⁊ regina filia p nature
 creationē/spōsa p grē adopōnē
 regina per glorie collationē **H**ec
 bene dz amicta sole / qz decorata
 splendore claritatē deificę/corona
 ta dignitate felicitatis et̄ne. **I**n q̄
 felicitate ob spiritualē decorē sūt
 duodecī gaudia p duodecim stel
 las figurata/per que decoratur ⁊
 ornatur felicitas supna **H**ec gau
 dia debes tu/o aīa cotidie deuota
 mēte trāscurrē/ et nullā p̄ntis mi
 serie ⁊ incolat? cōsolationē querē
 et spe illius gaudij omnez tribu
 lacōnē vite p̄ntis patiēter ⁊ gau
 dentē sustinē **B**eda **Q**uā aīa nō turbe
 ris si mali in h̄ mūdo florent et tu
 pateris **I**psi gaudēt tu p̄urbais
Mali heu nichil habēt in cęlesti
 gaudio/nec cures tu si nichil has

bueris in h̄ seculo/h̄ spe illi? gau
 dij q̄ tendis/qc qd in via adūsta
 tis occurrit/affect? tu? gaudēter ⁊
 patienter sustineat **B**ernard? **Q**
 aīa si te aliqui delectant mūdana
 gaudia/falsa huius seculi gloria
 breuis ⁊ caduca potētia/illuc mētē
 euoca/et omnia reputa vt stercora
Curre nō passibz corpis/h̄ affec
 tibus ⁊ desiderijs qm̄ nō solū an
 geli/h̄ et angelorū dñs et mḡ te
 expectat. **E**xpectat te de? p̄ tāq̄
 filiā dilectissimā **D**e? filius tanq̄
 sponsā dilectissimā. **D**e? spūscūs
 tanq̄ amicā sibi gratissimā **E**xpec
 tat te deus p̄ vt heredē vniūsoꝝ
 bonoꝝ te constituat **D**e? filius vt
 te fructū sue natiuitatis/ ⁊ precū
 sui sanguinis p̄ciosi deo patri of
 ferat **D**eus spūscūs vt sue eterne
 beatitudinis ⁊ dulcedinis p̄cipē
 te faciat **E**xpectat te illa beatissi
 ma omniū cęlestiū spūscū et̄ni res
 gis familia / vt te in suū collegiū
 suscipiat **T**u ergo ipsoꝝ societate
 tem sup̄ omnia desidera/ cū magna
 verecūdia illuc venies/ si eā in hac
 lacrimaz valle nō amasses **H**er
 onimus in eplā **Q**uociens ergo
 te vana hui? seculi delectant am
 bitio quociens videris in h̄ mūdo
 aliquē glorioſū / statim ad cęlum
 mentem trāsgredē/ et esse incipe
 qd̄ futura es **N**eueā estimo o aīa
 si hec cęlestia gaudia iugit in mē
 te tenēs/de h̄ exilio qd̄dā subur
 biū cęlestis regni cōstrueres/in q̄
 illā eternā dulcedinē/cotidie spū

ritualitē p̄libando degustaēs. **Q**uā
tū aliqd̄ eternū mēte capim? iam
nō in hoc mūdo s̄ in celo habita
m? **Aug?** Tāta est o aia vis tue
dilectionis q̄ ibivrius habitas/
vbi p̄ contēplacōnē amas/q̄ vbi
p̄ eētā animas **Bernard?** Hoc
est carissima aia ēgnū dei/ qd̄ itra
nos est qd̄ heu miserabilē negli
gimus/cū foris ad inania & vana
fusi sum? **Gregorius** Fusi sumus
foras de regno dei qd̄ intra nos ē
nichil curantes/foris querim? cō
solationē de reb? vanis & insanis
falsis/ita q̄ iam religionis antiq̄
deuocōnem amissim?/ adeo q̄ nec
sp̄m retinem? **Tu** ergo o anima
eterni regis filia audi mēte deuo
ta & inclina aurē tuā ad sancta de
sideria et salutifera cōsilia/ vide p̄
contēplacōnē celestis regni con
solationē **O**bliuiscē per contemp
tum & detestacōnē populū tuū et
domū patris tui. hoc est mundū
dyabolū. teipsam & omnē vanaz
ambitionem **V**ide igitur & deuota
mente p̄tracta/qualitē illi diuina
celestes sp̄s qui p̄ntis vite & mi
serie periculuz euaserūt q̄uis ab
illius eēni solis splendore se nūq̄
possunt auertere/aliquādo tamē
radiuz contēplationis conuertūt
ad inferiora/aliquādo ad superi
ora/aliquādo ad interiora/ aliq̄n
ad exteriora. **C**onūtunt inq̄ ad
inferiora & gaudēt ex tripliā causa
Vident em̄ primo q̄ impios hor
ribiles et crudeles hostes p̄ dīnā

potentiā superauerunt **S**ecundo
q̄ omnes defect? & peccata p̄ diuī
nam sapientiā vitauerūt/vel iam
dudū cōmissa correperūt **T**ercio
q̄ tam lamētabiles & it̄minabi
les cruciatus eterno? per diuinā
clemenciā euaserunt **O** anima
quāto putas gaudēt cotidie gau
dio q̄n tot vident a carne & mūdo
et dyabolo supari/tot tam diuer
sis peccatis de quib? nunq̄ merē
tur veniā inquinari/tot eternalitē
si sine damnari. **R**euera tūc puta
de morte trāsisse ad vitā/vite du
plicat gaudiū **O** dñe deus si nūc
tam graue periculum est in bello/
quantū tunc erit gaudiū de triū
pho/cū post deuictū triūphatūq̄
mundū/submerso impio pharao
ne & exercitu eius in mari rubro/
tenēt omnes electi tympanū au
maria psallentes & cantātes/lau
dantes et benedicentes dominū/
vna voce dicentes **C**antem? dño
gloriosē. **T**ūc cōstituētur duo
cherubim/h̄ est duo choi electoz
sc̄z innocētes & penitētes claman
tes alter ad alterz **S**ūs sūs sūs
dñs de? sabaoth. **S**ūs de? p̄ q̄
nos a mūdo a carne & a dyabolo
tā potentē libeāuit **S**ūs de? fili? q̄
nos a pena & a culpa tā sapiēter
iustificauit **S**ūs de? sp̄s sūs/qui
nos tā clemēter ab eēnis tormē
tis p̄seruauit **P**lena ē ois t̄ra gla
ci?/q̄ nos de mūdo miseria ad ce
lestis regni gaudia euōuit **O** aia
q̄lis tibi erit dies illa cū ad hanc

felicem choreaz fueris assumpta
 et cum omne tormentū tibi si pie
 vixeris. si patienti sustinueris con
 uertetur in eternū iubilū Tūc de
 omnib? hys laudabis dñm deuz
 tuū labijs exultationis dicēs **Mi**
 sericordias dñi in eternū cantabo
Quo cāico scdm **Aug?** in libro
 de ciuitate dei/ qđ cātatur in laudē
 glorie xpi/ cui? sanguine liberati
 sum? / nichil erit ioādius illi ciui
 tatiā nichil dulci? . **Tu** ergo cum
 tēptationib? pbaris/ cū psecutio
 nibus impūgnaris/ aiq; in hoc se
 culovarijs tēptationib? iſtstaris
 tunc mente in celū euola ⁊ cogita
 qđ hoc nō est aliud nisi eēmi gau
 dij materia **Et** tūc fm **Gregoriū**.
Confidēto p̄mij minuit vim fla
 gelli **Gregori?** . **Si** considerem? qđ
 et quāta sunt qđ nobis p̄mittūtur
 in celis/ vilescūt aio oīa qđ sunt in
 terris **si** euera nō tm bona qđ delec
 tabiliter possidem? / rēp etiā mala
 qđ lamētabiliē sustinem? **Bernar**
dus **Nō** sūt condigne passionēs
 hui? t̄pis ad p̄teritā culpā que di
 mittit? / ad p̄ntē grām qđ imittitur
 ⁊ ad futurā gloriā que p̄mittitur
Quātū tūc o aīa cū gaudio possi
 debis / qñ p̄fecte intelliges/ qđ in
 mundo cū tanto piculo. qđ pleriq;
 optimū vixisti/ qđ demonis fals
 laēs astucias q̄bus mlā decipiūt
 viciisti/ qđ cruciatus etnos quib;
 innumeābiles affligūtur euasisti
Amīna **Q** homo qđ sana ⁊ sa
 lutifera est hec tua consolatio/ quia

tū hec qđ p̄posuisti aduerto cōsola
 tionē ex spe non modicā recipio .
Sed o dñe deus qđ putas tūc erit
 cū hoc qđ modo spero veracitē pos
 sideo **Homo** **Q** aīa modica
 sūt hec qđ audisti imo ⁊ patiuē qđ si
 nulla sūt/ que mente p̄cepisti/ sed
 parūper oculos mētales erige/ et
 quanta sint gaudia qđ de hys p̄ci
 pias/ qđ iuxta te sūt deuota mente
 frequēcius volue ⁊ euolue **Attēde**
 de igitur ⁊ considera locū spaciōsū
 quē tibi dīna sapiā edificauit **At**
 tēde ⁊ vidētū deliciōsū/ ornātū au
 riosū/ thesaurū p̄ciosū/ quē tibi
 eterna potentia cōgregauit **At**
 tēde etiā collegiū famosū cum qđ
 de dīna clemēcia mens tua eter
 naliter exultabit . **Q** aīa attende
 qđ glorioſa qđ famosa qđ gaudioſa
 est ista dom? dei ciuitas celestis
 mansio ſecura / patria continens
 totū qđ delectat **Attēde** qđ clara
 et luminosa qđ splendida est ciui
 tas que nō idiget sole neq; luna
 vt luceant in ea / sed ipse dñs sol
 iusticie candor lucis etne / lux ei?
 est/ et lucerna ei? agn? . **Q** anima
 attende qđ alta / et qđ spaciōsa / qđ
 pulchra ⁊ speciosa/ qđ decorata for
 mosa est ciuitas illa. quā ornat p
 seipsam trinitas beatissima . **Q** qđ
 glorioſa dicta sunt de celesti ciui
 tate dei **Q** israhel qđ magna ē do
 mus dei/ ⁊ ingēs loc? possessionis
 ei? **Q** aīa illic cōtemplare tabna
 cula patriarchaz ⁊ prophetarū
 habitacula apostolorū ⁊ martirū

cenacula confessorum et virginum/palatiū celestium spirituum/thronum illū beatissimē trinitatis speciosissimū. **O** aīa h̄ licet sis corpore/ illic esto mente. **O** aīa trāsuaola oīa/scrutaē oīa/visita oīa. **I**ngredē aīcta p̄ ordine hostia/quisq; puenias ad summi regis palacia/ibi sit mensa hic erit requies. **Aug.** **O** aīa in illa scā ciuitate libēter studeas morari/libēter conuersari/qz ibi est vita sine morte/iuuetus sine senectute/lux sine tenebris/pax inpturbabilis. **S**edebit em̄ popul⁹ me⁹ in tabernaculo fiducia/ et in requie opulenta dicit dñs. **S**ecundo attende victū delicioſū / ornatū curiosū et thesaurū p̄ciosū. **E**t quis erit ibi noster ab? / nisi ille agn⁹ beatissimus/illemūdus et imaculat⁹ ihs dei patris. **M**arię virginis fili⁹ / de q̄ sanctis spiritib⁹ ministrabūtur ad omnē sufficientiā ferula nobilissima. **N**obilia quidē de ipſi⁹ candidissima hūanitate/ h̄ nobilissima de ipſius sup̄beatissima diuitate. **T**ūc em̄ aīa ingredit⁹ ad degustā dū diuitatē/ egredietur ad p̄liandū hūanitatē/ et pasua inueniet ad oēm sufficientiā et saccietatē. **O** q̄ beati sūt q̄ ad cenā nuptiarum agni vocati sūt. **I**bi autē btā vita in suo fonte bibitur. **U**nde huic hūane vite aliquñ aliqd̄ aspergit. **U**n̄ in tēptacōib⁹ fortit⁹/iuste/tēperāt et prudēt viuaf. **I**bi sp̄ aderit fitis atq; saccietas/ sed mire qd̄āmodo lōge aberit a siti necessitas. longe

a saccietate fastidiū. **I**nebrabit⁹ em̄ ab v̄b̄tate dom⁹ dei. et torrēte voluptatis sue potabit eos s̄m p̄phetā. **A**nima. **E**t quādo hec. **H**omo. **E**stimo q̄ nō pus/ nisi quā ille delicioſus p̄ncerna summi regis/splendor patne glorie/ candor lucis etne/figurā dīne s̄be speculū sine macula claritatis deificae in quez desiderāt dñes illi celestes spūs p̄spicē/quā talis et tātus p̄cūget se/ et faciet illos discūbere/ et p̄sonalitē trāsfiens ministrabit illis. **A**nima hec deuota mente p̄tracta/quantū gaudium tūc illi boni spūs cōcipiant/ ex tam stupenda dignitate ministrantis. ex tā miranda caritate cuiuslibet sodalis cōiuuātis. **E**x feruloy delicioſa opulentiā. ex musicoy instrumentozū ac alioy p̄fallentiū cantantiū et laudantiū regem glorie deū dei filiū dulcisona r̄sonācia. **I**n hoc celesti magno stupendoq; cōiuiuiō/ audies angelos iubilātes. v̄gines chorisātes. ap̄los p̄fallētes. martires tripudiātes. cōfessores laudantes. patriarchas et p̄phetas iocūdātes. **O**mnes scōs et electos dei v̄namimite patre et filiū sp̄m sanctū collaudātes. et v̄naxce dicentes. **S**anct⁹ sanct⁹ sanct⁹ dñs deus sabaoth. **P**lena est oīs terra gloria eius. **O** q̄ glorioſum est regnū in quo cum christo regnāt omnes sancti amici stolis albis sequuntur agnū quo cumq; ierit

Quam anima quomodo poterit ibi esse alicui? carentia cum tam varia sit exultandi materia. **T**unc enim sapienter omnes illi thesauri eterni dei / ubi sunt omnes divicie omnes deliciae abscondite / et dabuntur a patre eterno vnicuique varia et preciosa munera secundum sua merita. Sed si adhuc non sufficiunt ista attende tertio iuxta te omne sanctorum collegium quod ad beatitudinis tue accumulanda divina clementia congregavit. Quia nullus boni sine socio iocunda est possessio. sic dicit **Seneca**. Vide igitur quae lingua vel quis intellectus capere sufficit illius supremae civitatis quanta sit gaudia / angelorum choris interesse / cum beatissimis spiritibus glorie conditoris semper assistere / et ab illorum beatissima societate nunquam discedere / sed continue cum ipsis et de ipsorum gaudio impetuum exultare. **Anselmus**. Ibi enim a singulis omnes / ibi ab omnibus singuli cognoscuntur. Nec quemquam latebit quae patria / quae gens / quae stirps quis conditus sit. Ibi enim erit tam beata et perfecta caritas iustorum / quod unusquisque intantum diliget proximum sicut seipsum. Ex quo illud inestimabile sequitur bonum / quod ita unusquisque de alteri bono gaudebit vel gaudio / sicut de merito proprio. Proinde cum inenarrabilis sit numerus electorum quis putas narrare sufficit gaudium beatorum. **Iheronimus** in fine epistole ad **Eustochium** describens ait. Egredere queso o anima paulisper de papillione corporis ut in ostio

transideas dei gloriam pertransire / et patris laboris ante oculos pingere mercedem. Qualis tibi erit dies illa / cum **Maria** mater domini tibi occurret choris comitata virginis / cum et ipse spiritus tibi cum omnibus sanctis occurret dicens. Surge veni prope amica mea formosa mea colubina mea. Jam hiemps transiit ymber abiit et recessit. Tunc angeli admirabuntur / de tua gloria dicentes. Que est ista que ascendit de deserto delicias affluens innixa super dilectum suum videbunt te filie sponsi et laudabunt. Tunc illa centum quadraginta quatuor milia in conspectu thronica seniorum tenebunt catharas et cantabunt cantum novum. Tunc securam in amplexus sponsi euolabis cum iubilo dicens. Inveni quem diligit anima mea tenui eum non dimittam. **Hec Iheronimus**. Tunc filii septem illius magis **Job** / quae est magnus super omnes quae morantur in illa beata orientali regione facient convivia singuli in die suo / et invitabunt sororem suam te consortem suam. Et dicent tibi singuli. Bibe nunc et accibe cum iocunditate quia invenisti gratiam coram summo principe. Et respondebis cum gaudio dicens. Bibam et hilarior facta quae magnificata est hodie anima mea / pro omnibus diebus vite mee. O ve inaudita magnificentia. O leta et iocunda excellentia / quae nullis nunquam in hoc seculo est audita. Puto quod omnes huius mundi pompa in comparatione illius est vix modica gutta. **A**ia

O hō q̄ diu tacui satis filii/ quia que p̄posuisti cum delectatione et amiratione nimia audiui / ne q̄so perastines/ q̄n speciali? a p̄fecti? mihi aliq̄ de h̄ celestiuū spirituuū cōuiuio exponas. qz iā p̄us aliq̄d de hoc tetigisti h̄ nimis cito p̄trāfisti. **H**omo. **O** aīa mallē itez tū qd̄ petis sub silencio p̄trāfire q̄v̄l modicuū de hoc celesti secreto misterio ore polluto conferre. vel etiā mēte p̄ape. quia qui adhuc mūdabilib? et supuacuis reb? heu sepius ip̄licor. q̄ adhuc heu filis quis p̄coroz cū ceteris mūdānis pascor/ de familiarib? d̄imoz spirituuū opaciomb? loqui erubescō nimiuū cōfundoz. **Q**uia cum pijs votis tuis cōtraire n̄ valeo p̄pono breuīt q̄ aliq̄n spū instigante li a cēt indign? mente p̄tracto. **Q**uāuis em̄ in illa celesti aula vbi plenitudo om̄is boni in om̄ib? illis p̄fecta est/ q̄uis ibi p̄ differētia meritoz quedā date sūt excellenter nichil tū ibi iestimabili d̄ine pietatis imēitate h̄m **Gregoriū** possidetur singularitē. **O**īa em̄ sūt oib? cōmunia p̄pter euz q̄ in om̄ib? est oīa. **I**bi em̄ virgo gaudebit de scē viduitatis merito/ ibi vidua exultabit de caste v̄ginitatis p̄uilegio. **I**bi cōfessor de martiris iocundabit triūpho. ibi martir tripudiat de cōfessoroz brauiō. ibi p̄pheta laudabit de patriarchay pia cōuersatione. ibi p̄farcha exultabit de p̄phetay fide a speculacōne

ibi apostoliz angeli gaudebūt de merito oīm inferioroz. ibi oēs inferiores letabūtur de gloria a coroz na supioroz. **E**x illius em̄ sancte et perfecte caritatis vinculo fiet/ vt vnusq̄sq; habitur? sit in alio qd̄ nō habet imerito p̄p̄o. **A**nima. **O** hō nec adhuc ista sufficiunt mentē meā quietāe. vnde queso. ne p̄trāscas in aliq̄d de dicto cōuiuio sigillatiz distīcte explicāe. **H**omo. **O** aīa nosti q̄ balbuciendo vt possum? excelsa dei resonamus. **N**ec mirz qz cū sim? min? ydenei ad itelligendū quō possumus esse sufficiētes ad loquēduz. atq; illa q̄ h̄p̄iētib? oculis cōtēplamur/ veri? sint q̄ itelligātur/ a vtriusq; itelligātur q̄ exp̄mātur vobis. **N**ec te tū diucius p̄trahā audi qd̄ imaginat? itellect? licet adhuc modicuū degustet affectus. **P**uto q̄ illi septez filij de quibus sup̄ memorauim? sūt omnes sc̄i a electi dei spū altissimi patri heredes. **E**t hij filij cōuiuia vnusq̄sq; in die suo faciunt/ q̄n se inuicē celestib? gaudijs pascūt. **I**n q̄ de meritis suis singuli iux̄ datā sibi gloriaz fercula deliciosissima p̄p̄māt. **P**rimo igit? die p̄mogemūt? h̄ est ille celestiuū angeloz nūs/ q̄ n̄ in merito noīe p̄mogemūt? censent?. qz p̄ores sūt creatione a ouerfione ad deū/ a q̄ nūq̄ recesserūt. perpetm̄ et sp̄ immobili caritate sūmo patri adheserūt/ et illā hereditatē beatay celestis regni p̄oris oibus

feliciter possederūt **I**sti tibi o aia
 in suo cōiuiuo diuersa ferula des-
 liciosa et preciosa ppimāt / cū vnus-
 quisq; ordo de eo qd excellēciā
 recepit immunē gaudia specialia
 admīstrat. **I**am cogita o aia / qle
 tibi ferulū ppimāt illi sūmi spūs
 seraphici ordinis / qui a deo vicini
 illi eterno patri sūt / q in ipsos
 et hūc nulli alij spūs sūt / qui ipsū
 imediaciū cōtēplant et suis bo-
 nis eternis pfectius pfruantur.
Quale putas hij ppimāt gaudiū
 de natūe nobilitate / qle de cōtem-
 plationis claritate / qle de dilectio-
 nis sinceritate . hij ergo seraphin
 istud cōiuiū ornāt ardoē dīne ca-
 ritatis . **C**herubin splendoē etne
 claritatis . **T**hroni equitate dīne
 maiestatis . **H**oc etiā cōiuiū or-
 nant et glorificāt dīnā cōnes de do-
 minādi sup alios excellēciā **P**ri-
 cipatus de p̄cipiendi inferiorib?
 magnificēciā **P**ōtates de auctorita-
 te maligno spūs cōercendi **H**oc
 etiā cōiuiū honorificāt v̄tutes
 de p̄tate miracula faciēdi **A**rchā-
 geli de dignitate supiora nūcian-
 di . **A**ngeli de agilitate mīora di-
 uine scientie secreta reuelādi **E**cce
 vides qliber singule mētes b̄tōy
 celestib? gaudijs pascunt de hīs
 q ab illa celesti aula specialius im-
 munē receperūt **N**ec est mirādū
 q h̄ p̄dicta et mīta alia nob̄ ocul-
 ciora adhuc illi spūs i nosty gau-
 diū nobis ppimant / q tā fidelit̄ tā
 pulc̄rē tāq; amicabilē in hac lacri-

marū valle nos custodiūt / et nos
 ad illā beatitudinē patriā pducē to-
 tis viribus cōcupiscūt **B**ernard?
O si quis cognoscēt quē admodū
 pueniūt p̄ncipes cōiūcti pfallen-
 tibus in medio iuuēculay t̄mpa-
 mistriay **D**idēt itaq; q̄ cura / quo re-
 tripudio intersūt cantātib? assūt
 orantib? / insūt mediātib? supsūt
 q̄sentib? / p̄sūt p̄curātib? **O**aia
 et ieiuna famelica / si nihil vel vnā
 micā q̄ cadit de mensa d̄noy in h̄
 cōiuiuo apto mētis ore supsisses
 puto q h̄c p̄grinationē ex tūc
 ipatiēt tolerēs **P**nto si vnā guta-
 tā de vino potus eius degustasses
 omnē hui? seculi dulcedinē fastis
 dices **G**regorius in moralib? **S**i
 cor semel i celestib? p̄ degustatio-
 nē subaudi figitur / q̄ abiecta sint
 mox cernit q̄ p̄us alta videbātur
Oaia mea dilecta delectare de cō-
 iuiuo patriarcharū prophetarū
 apostolorū martirū confessorum
 virginū / qui per alios sex filios
 non immerito p̄figurantur quid
 dicam **D**nus quisq; em̄ hoy tot in
 cōiuiuo suo pponet ferula / quot
 habuit in hac vita v̄tutū opeā **E**t
 quis enarraē sufficiat quātū gau-
 diū qlibet aia suscipiat . **D**e scōzū
 patriarchay hūilitate p̄fectissā
De p̄phetay credulitate certissā
De ap̄loy caritate ardentissā
De martiy stabilitate et patiētia
De cōfessorū pietate et clementia
De virginū castitate et continen-
 cia **R**eueray et lingua deficiat qz

intellect? capere nō ſufficiat/ qñtū
 fit gaudiū angeloy choris inter
 eſſe/ cū beatiffimif ſpiritib? glorie
 conditoris aſſiſtē/ pñtē dei vultū
 cernē/ in ſcriptū lumē videre/
 nullo metu mortis affici de incoz
 ruptionis ppetue munē letari. **O**
 q̄ felix tibi erit hec dies cū fueris
 ad hereditatē patriū tuoy euer
 ſa/ et quādo ab hijs omnib? cum
 inestimabili gaudio fueris aſſup
 ta a ad thalamū ſūmi regis felici
 ter introducta. **I**ā nūc expgſcere
 o anima mea a cū illa famosa re
 gina ſaba cū aromatis? virtutuz
 auz theſauris bonoy operum/ cū
 magno apparatu celeſtiū deſide
 riorū/ aſcende in illā iheruſalem
 ſupernā a contēplare diligenter
 ſingula a vide q̄ veritas vincit fa
 mam/ gloria exſuperat omnē lo
 quelā / ſi forte poſſis ex admira
 ti omis magnitudine extra huma
 nū ſpiritu rapi/ et miro q̄dā modo
 in diuinū ſp̄m trāſformari vt dicē
 inciperes cū petro in magno coz
 dis iubilo. **D**ñe bonū eſt nos hic
 eſſe. hic pat̄ hic ſozoz hic frater
 hic patria. **O** dñe pmitte nos hic
 eſſe a ab hinc nūq̄ diſcedē. **A**m
 broſius **F**ugiam? o aīa in patriā
 veriſſimam / quia illic eſt patria
 ad quā conditi ſumus. pater a q̄
 creati ſum? / ibi eſt iheruſalē ciui
 tas ſupna que eſt mat̄ nrā. **A**nſel
 mus **O** anima tant? debet eſſe in
 hac vita mortali amor et deſide
 riū pueniendi ad illud ad quod

facta es/ et doloꝝ quia nondū ibi
 es/ a timoꝝ ne forte n̄ pueias/ vt
 nullā leticiāz ſentire debes/ niſi de
 hijs que tibi aut auxiliū aut ſpem
 conferūt pueniendi. **A**nima
O homo hec aliquādo cogito dū
 hec tacita mente meā pertracto
 quid eſt qd̄ tūc interluet michi
 a percutit coꝝ meū ſine leſione/ et
 inhoꝝreſco a ardeſco. **A**ug? **I**n
 tromittoꝝ aliquā mētaliē in affec
 tū multū iuſitatu / neſcio quā dul
 cedinē/ q̄ ſi p̄ficeret in me / neſcio
 q̄ erit qd̄ vita iſta nō erit. ſed reci
 diuuo oneroſis ponderib? / et re
 ſozberoz ſolitis curis/ hoc eſſe va
 leo nec volo/ illic eſſe volo nec va
 leo/ miſer vtrobiq; **H**ec **A**ug? in
 libro cōfeſſionū vnde dīmo. **H**ō
 puto q̄ hec celeſtia ſine preliba
 cione dulcedinis non poſſunt a
 digne diſpoſitis cogitari. **S**z neſ
 cio quid tūc erit cū in te perfecte
 ſine enigmate poterit deguſtari.
Unde nō eſt mirandū/ ſi p̄libacio
 talū tibi incutit hui? exilij tediuꝝ
 quia nichil eſt magis amaruz. q̄
 poſtquā anima cōſuevit talū p̄
 guſtatione conſolari. ſi rursū in
 cōperit mūdialib? et tranſitoꝝijs
 implicari. **H**inc eſt q̄ aīa laborat
 luctatur a anxiatur/ illic ſemp̄ cō
 cupit nec ſufficiat/ hic eſſe cōpelli
 tur/ ſed illic poſt hoc qd̄ p̄guſta
 tum eſt aſcendere conat̄. **J**am em̄
 guſtato ſpiritu deſipit omis caro
Vidiſti gaudiū beatoꝝ de hijs q̄
 ſūt infra te/ et de hijs q̄ ſūt iux̄ te

Vide modo si potes quale gau-
dium futurū sit de hijs que sūt in-
tra te. **H**omo em̄ remunerabit̄ in
corpore et in mente / et istoꝝ eter-
na et inseparabiliv̄mione. **C**orpus
em̄ nostrū ex quatuor elementis est
compositū. **U**nde quatuor dotibus
erit remunerandū. **T**erra tūc ha-
bebit eternaꝝ immortalitatē / aqua
omnimodaꝝ impassibilitatē / aer
maximā agilitatē et ignis splendi-
dissimā claritatem. **T**ūc fulgebūt
iusti sicut sol et tanq̄ scintille in ha-
rūdine to discurrēt. **A**bsterget eī
deus omnē lacrimā ab ocul̄ eoz /
et iam nō erit amplius neqꝫ luc-
tus neqꝫ clamor / neqꝫ dolor sed
sempiterna pax et leticia. **I**n sem-
piterna patria corda beatoꝝ sibi
inuiō et claritatē lucent / et purita-
te translucent / ibi inuicuiusqꝫ vul-
tus aspiciunt et consciētia penetra-
tur. **I**bi inuicuiusqꝫ mentē ab al-
terius oculis corpulēcia non ab-
scondit. **E**tiaꝫ moꝝybicaꝝ voluēt
animꝫ statim aderit corpꝫ. **A**ugꝫ
Sicut em̄ tunc animꝫ p̄fectissime
obedit creatori ita corpꝫ promp-
tissime obtēperabit suo motori.
Tam potentē faciet deꝫ animā /
vt ex eius beatitudine plenissime
redūdabit in corpꝫ / ex qua redū-
dancia habebit vigorem impassibi-
litis / splendorē claritatis / apti-
tudinē subtilitatis / ibi erunt oēs
sensus in actibus suis / ibi em̄ ocl-
lus videbit decorē speciosissimū.
gustus sentiet sapore dulcissimū

olfactus odorabit odorē suauis-
simū. **T**actus amplexabit̄ delicio-
sissimū. **A**uditus inmutabitur per-
sonū iocundissimū / ibi em̄ cū mēs
in exultatione rapitur / lingua in
cantiū laudis eleuat̄. **A**nima
Homo audiui iā dudū mira-
bilia / et cum vera sint hec omnia
quid aliud est hec p̄ns vita nisi
quedā mortis vmbra. **H**omo
Anima bene dixisti / qz t̄p̄alis
vita eterne vite cōparata / mors
est potius dicenda q̄ vita. **I**pse em̄
cotidianꝫ defectꝫ corrupōis / qd
est aliud nisi quedā p̄lixitas mor-
tis. **E**rgo sc̄i viti qz huiꝫ vite bre-
uitatē indefinēter aspiciūt / quasi
cotidie morientes viuūt / et ideo se
non mansuros solliciti p̄parant /
qz oīa nichil esse ex fine semper
pensant. **S**z carnales mētes ideo
p̄sentia diligūt / qz vita carnis q̄
fugitiua sit mīme p̄pendūt. **N**ā si
velocitatē t̄nēt eiꝫ aspiciēt / hāc
etiā p̄spēciā mīme amarēt. **H**gre-
goriꝫ. **A**ugꝫ. **R**ecedat ergo o aīa
vite p̄ntis amor / et accedat amor
vite adueniētis / vbi nulla aduer-
sitas turbat / nulla necessitas an-
gustat / nulla molestia inq̄etat / s̄
phēnis leticia regnat. **E**leua iam
oculos mētis et considera / quanta
sit felicitas futura / vbi nullū erit
malū / nullū latebit boꝫ. **D**ocabit̄
dei laudibꝫ q̄ erit oīa in oībꝫ. **I**bi
nulla desidia cessabit / nulla indi-
gēcia laborabit / ibi eē n̄z n̄ hēbit
mortē / nosse n̄m n̄ hēbit errorē.

Amare nostrum non habebit offensionem. Ibi aberit omnis tarditas. omnis corruptio. omnis deformitas. omnis infirmitas. Ibi celum novum et terra nova. Ibi similes erimus angelis dei et si non etate. certe felicitate. **Augustinus?** O anima mea illam vitam amplecti debueras. ubi vita sine morte/iuuetus sine senectute gaudium sine tristitia/pax sine discordia. voluntas sine iniuria. lux sine tenebris. regnum expars commutationis. **S**ecundo considera quantum gaudeat anima cum resurrexerit tale corpus. qualem iam audisti. non tale qualem cum ingenti dolore sustinisti. et cum magno certamine devisti. de qua sepius tibi met. impatiens patientem et irascens clementem dixisti. **Quis** liberabit me de corpore mortis huius? Non certe tale/sed iam perfecte obediens. et spirituale. Tale inquam tale. quod tibi erit in contemplationis solacium. et eterne felicitatis augmentum. **A**nima **M**irari super omnibus hijs non sufficio. et pro magnitudine admirationis in inquisitione deficio. vnum tamen scire desidero. qualiter mens quam in presentivita a dei contemplatione per corpus deprimit. illic per ipsius in contemplatione adiuuet. **H**omo **A**ia scrupulosa est hec questio sed quia magis est curiosa quam devota/brevis erit responsio. **A**ia enim tunc virtute divina alium habebit modum intelligendi quam in via. **N**ec est mirandum si pro loco et tempore mutet

ordinem et modum agendi creature que est fabricator et auctor universalis nature. **I**n rebus enim mutabilibus tota ratio facti est potentia factientis. **C**ertum est quod ipsa anima nunquam resurrectionem corporis appetet si resurrexerit etiam quantumcumque etiam gloriosum divina contemplatione impediret. **N**am secundum Augustini sententiam doctrinam/ipse anime sancte desiderat corporis resurrectionem expectant/interim tamen quia ipsa sine eo non potest consumari felicitas/nec satiari iocunditas/adeo enim vehementer anima corpus desiderat/et etiam aliquoties eius contemplatione impedita retardat. **B**ernardus? **O** miseram caro fetida et feda. **U**nde tibi hec gloria/et anime sancte quis deus infigit suam imaginem proprio redemit sanguine te desiderat te expectat et ipsa sine te non potest consumari felicitas nec satiari iocunditas. **A**ugustinus? **C**um anima hoc corpus non animale sed spirituale receperit perfectum habebit sue nature modum. **O**bediens et imperans vivificata et vivificans. **T**unc inestimabili felicitate fiet/etiam ut sit ei glorie/quod fuit sarcine. **O** anima cogita qualiter tibi nunc erit gloria/cum induta fueris illa stola nova et splendida ornata omni lapide precioso/id est corpore glorificato. **I**n quo tot fulgebunt gemme preciosissime quot sunt virtutes in mente. **T**unc ut puto cantabis cum iubilo tantum cum novum domino dices. **G**audes

gaudebo in domino . quia induit
 me vestimento salutis / et indumē
 to leticie circumdedit me / et tamq̄
 spōsū dōauit me corona Adhuc
 vide terciō a diligentē cōfideā / si tā
 tum gaudiū habitūā sis quasi de
 alieno / quid hauries de proprio
Quis em̄ enarrare sufficēt quan
 tum gaudiū q̄ stupendaz gloriā
 q̄ incomphensibilē laudē a mag
 nificentiā habitura sis a trinitate
 beatissima / a sanctorū omniū socie
 tate felicissima / pro eo q̄ corpus
 tuū propriū tam viriliter per cli
 peum castitatis a continēcie sup
 asti / pro eo q̄ mundū tam poten
 ter per gladiū paupertatis a indi
 gencie debellasti . pro eo q̄ dya
 bolum pessimū tam fortiter per
 hastam humilitatis a obediēcie
 effugasti / pro eo q̄ omnib⁹ cogi
 tationibus / omnibus affectioni
 bus / singulis inordinatis motib⁹
 tam viriliter restitisti . **A**duerte si
 potes quantā laudē habitura sis
 ab hīs quos verbo a exemplo ad
 meliora puocasti . **E**t quid plura
 pro singulis cogitationib⁹ locu
 tionibus actionib⁹ virtuosis spe
 cialē a eternā laudē suscipies / a
 id quod tibi in te defuerit illa cō
 lestis a diuina beatorū societate ca
 ritate mutua adimplebit . **Q**uia
 vnusquisq; habebit ibi in prox
 imo quod sibi deficiat immerito
Anima hec cogita hec mente per
 tracta / cum tibi pie viuenti inferū
 tur aduersa / ad hec mente euola

Cū premit corp⁹ / aī fremit mū
 dus / cum insidiatur dyabol⁹ / ad
 hec reurre / hīs mentē delinire .
Quia id qd̄ in p̄nti est momen
 taneū a leue tribulacōnis nostre
 in sublimitate eternū glorie pon
 dus in nobis opatur . **S**ed quia
 reuera solū est vey gaudiū / quod
 nō de creatura / sed de creatore cō
 cipitur cui om̄is compata aliūde
 io auditas meror / om̄is suauis
 tas dolor est / postremo omne qd̄
 delectari potest molestum est **h̄m**
Bernardū **I**gitur cōsulo qd̄ iam
 ad premissa exercitata disposita
 et inuitata ad auctore tuū te con
 uertas / et quantū gaudiū ab eo
 illi beati spiritus recipiant dilige
 ter consideres / et aduertas / quia
 omne gaudiū tibi p̄positū hic est
 accidentale / et ob hoc non faciat
 sed excitat / vt est illud qd̄ de hīs
 que intra ipsos sūt accipiūt **H**oc
 vero gaudiū qd̄ de superioribus
 hauriūt / solū sbstantiale vocatur
 quia p̄ hoc solū affect⁹ rational
 creaturē faciat **H**ugo de sancto
 victore **O**mnis io auditas om̄is
 suauitas / om̄is dulcedo rerum
 creaturū afficē cor hūanū potest
 faciare nō pōt . **A**nima **D**ic
 queso o homo qualem quantū sit
 istud gaudiū / qz h̄ solū desidero
 hoc est qd̄ pre omnib⁹ cōcupisō
 qz scio q̄ hec om̄ia etiā si habētur
 sine illo / nō solū nō sufficiūt / sed
 etiā animā ieiunā famelicā a mi
 seram derelinquunt **H**omo

Anima tu quæris quale et quantum sit istud gaudium. Interrogavi omnia interna mea et michi narrare non sufficiunt. **Anselm?** Si singula que predicta sunt bona sunt et iocunda cogita mente quantum sit illud bonum delectabile / quod continet iocunditatem omnium bonorum in se / non quæle in rebus creatis experti sumus / sed tamen differentes / quantum differunt creator a creatura / qui huius bonis fruetur quicquid volent erit / et quæquid non volent non erit. **Hec Anselm?** **Cæsarius.** Beatam vitam facilius est consequi quam enarrare / cuius cursus sine termino / usus sine fastidio / refectio sine cibo / sub antiquis perpetuisque gaudijs semper nova iocunditas / et sine timore amittendi continuata felicitas. Puto tamen ne diucius te protraham / quam quævis inestimabile sit illud gaudium et ineffabile / estimo tamen quod de tribus proveniat / quod triplex gaudium illos beatos spiritus letificat et delectat. **Gaudent enim delectabiliter imperfecta et clarissima divine claritatis contemplatione.** **Gaudet dulciter in melliflua et suavissima divine bonitatis degustatione.** **Gaudent sempiternaliter in tranquilla et serenissima divine maiestatis sensatione.** **Sic enim o anima quam tribus virtutibus naturalibus premines in tua substantia / habes enim vim rationalem que non perfecte illuminatur / nisi per presentiam veritatis / apertam cognitionem / et vim concupiscibilem que**

non faciat nisi per summe bonitatis perfectam dilectionem / vim que irascibilem que non quietatur nisi per eterne maiestatis securam comprehensionem. **De huius tribus dicit beatus Bernardus super Cantica.** Qui replet in bonis desiderium tuum / ipse futurus est rationi plenitudo lucis / voluntati multitudo pacis / memorie continuatio eternitatis. **Quare tristis es anima mea / quare conturbas me.** **Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi.** Cum omnis error a ratione / omnis dolor a voluntate / et a memoria omnis timor excesserit / et illa successerit quam speramus / mira serenitas / plena suavitas et eterna securitas. **O anima quantum putas gaudeant et letantur que illud eternitatis speculum iugiter contemplantur in quo omnia preterita presentia et futura que sue beatitudinis competunt / aptissime speculantur.** **Augustinus?** Dum ad illam supernam lucem patris luminum venimus / totum quod in creaturis esse potest intelligimus. **Anselm?** Tunc iusti scient omnia que deus fecit scienda / **Et quod est quod nescire possunt / qui scientiam omnia vident.** **O anima et quomodo simplicitas intellectus hoc permittit.** **Anima.** **Obtinet veritas in a video quod sapere sine te desipere est / te vero nosse se perfectum scire est.** **Fulget?** Sicut per speculum vitreum trina nobis visio demonstrat / quod nos ipsos ipsum speculum / et quicquid presentis est videmus / sic per speculum divine claritatis ipsum deum / et quæquid presentis est / id est nos ipsos et creaturas alias cognoscimus.

Homo **Q**uam anima quae naturaliter scire desiderat hoc speculū videre effecta/in illo studere et legere desiderat / quia hoc semel vidisse est omnia didicisse **I**bi reuera videbitur et reputabitur stulticia/platonis theozica/aristotilis philosophia empedoctis theozeeumata / ypoeratis scrutinia/ptholomei astrologia etc. et quicquid hic de veritate intelligimus minima pars eorum est que ignoramus. **S**ed tunc o anima videbis et afflues et mirabitur et dilatabitur cor tuum **E**t quid videbis / regem regum in decore suo. **V**eda **S**plendor eterne pulchritudinis est tante suauitatis tanteque dulcedinis / vt etiam ipsi angeli qui sole sunt incomparabiliter clariores / eo saciari non possunt **T**unc ergo afflues in stupenda diuine claritatis cognitione / miraberis in triumphali delicioſa consideratione / dilataberis in omnium creaturarum perfecta speculatione **C**ontemplatio stupenda et admirabilis. **C**onſideratio delicioſa et delectabilis **S**peculatio gaudioſa et ineffabilis **Q**uod digne dictum est de te deus meus. **M**elior est dies vna in atrijs tuis super milia **Q**uia secundum **Augustinum** tanta est pulchritudo iusticie / tanta est iocunditas lucis eterne / vt etiam si non liceret amplius in ea delectari quam vniuersi diei hora / propter hoc solum innumerabiles huius vite dies pleni delicijs et circumfluencia bonorum

temporalium recte meritoque despicierentur **T**am pulchra enim est et suavis vt eavisa nichil amplius posset desiderari / et omnem vincit dulcedinem et omnem exsuperat concupiscentiam. **A**nima **E**st ne aliquid aliud / cuius visio delectet / cuius contemplatio letificet **H**omo **Q**uam anima quae huiusmodi sola sufficeret / si ulla alia adesset / et tamen adhuc vna vt de aliorum omnium pene innumerabilium iocundatione / tantaque mirabiliter omnium celestium spirituum mentes letificata et miro quodammodo nescio quam inestimabili gaudio omnem beatam creaturam inebriat. **V**idere scilicet illius celestis regine deificam claritatem et sue beatissime prolis glorificam humanitatem **Q**uis o anima vel cogitare sufficiat quantum gaudium generat illam matrem misericordie reginam pietatis et clemencie videre iam non recubentem cum puuloy agentem in presepio **I**am non lacrimantem circueuntem querentem et dicentem **N**umquam quem diligit anima mea vidistis. cum perdidit dilectissimum infantulum in triduo. **I**am certe non euulante vociferante clamante et dicente. **Q**uis enim det vt ego moriar pro te fili mi absolentem aut stare prope vniuersum pendente et moriente in patibulo **I**am non fugientem lamentabilem / recedente lacrimabilem. cum sibi daretur discipulus pro magistro. seruus pro domino. quasi alienus pro vniuerso et dulcissimo filio **S**ed hanc quodammodo propter nos tam miseram

tantis meritis? plenā iam nunc
 inestimabilē sup omnē creaturā
 exaltatā/ regnantē cū xpō in trini-
 tatis sup benedicte palatio cantā-
 tem iubilantē a dicentem **T**enui
 illū nec dimittā/ venite ad me om-
 nes qui laboratis a onerati estis a
 ego reficiā vos **E**t illud **T**ransite
 ad me omnes q̄ cōcupiscitis me a
 a generationib? meis adimpleamī
O anima mente deuota ptracta/
 q̄ sit plenū omni suauitate gau-
 diū/ videre hoīem hoīs cōditore
 feminā oīm conditoris genitricē/
 fratrem nostrū quōdā pditū abiec-
 tū a despectū/ nūc iuentū/ nē reū sū
 nūc regnantē/ nūc omnib? impan-
 tem. **O** quis det te fratrem meū su-
 gentē vbera matris mee/ vt inue-
 niā te foris a deosuler te / labijs
 deuocōnis / āplecter te brachijs
 dilectionis/ a iam me nemo despi-
 ciet/ cū introduxero te ī cubiculū
 cū dulcedine suauissime fruiōis
Hanc fruiōnē desiderabat ille
 deuotus **Anselm?** in meditacōni-
 bus quando dicebat. **O** dulciss-
 me pater quando te videbo/ quādo
 ante faciem tuā apparebo/ quādo
 facia boz pulchritudine tua/ quādo
 videbo vultum tuū desiderabilem
 in quē desiderant angeli pspicere
De anime te nō amāti/ te nō que-
 renti/ que si mundū diligit/ pecca-
 tis seruit/ nūq̄ est quieta nūq̄ se-
 cura **N**ichil queso sine te in plas-
 ceat/ nichil dulcescat/ nichil spes-
 dosum/ nichil preter te ardeat

preciosū. **D**ilescant omnia p̄ter te
 qd̄ tibi sit aduersū michi sit mo-
 lestū a tuū beneplacitū sit meū in
 deficiēs desiderū **T**edeat gaudē
 sine te/ delectet gaudē tecū a flere
 tecū. **O** bone ihesu si tā dulcē est
 flere de te / q̄ dulcē est gaudē de
 te. **Hec anselm?** **A**nima **O**
 homo amore videndi dñm crea-
 torē meū langueo **A**more ærnē
 di **I**hesū fratrem meū redēptorem
 deficiō/ iam desidero intuenti illā
 virginē glorio saz matrē redemp-
 toris mei vulnerataz ingemisco.
O bone ihesu/ quādo videbo gau-
 diū meū quod desidero **O** quādo
 apparebit glozia eius? quā esurio
 o quando veniet cōsolator meus
 quē expecto. **O** si inebriabor ab
 vbertate dom? eius/ ad quā suspi-
 ro **I**am grauis est michi omnis
 creatura ad videndū/ qz nimis in-
 comparabiliter sup eminet pulchri-
 tudo / a qua pro cesserūt hec om-
 nia **H**omo **O** anima expec-
 ta cū potencia vt crescant tua de-
 sideria/ quia scriptū est modicum
 et non videbitis me aē. **A**n-
 ma **O** modicum longū et ni-
 mis prolixum. quia et si modica
 sunt merita/ longa tamē sunt desi-
 deria. **H**omo **O** aīa si lon-
 ga a magnavidētur tibi tua desi-
 deria quib? estuas ad eternā glo-
 riā a claritatē a templandā/ quāto
 desiderio estuare debeas ad etnā
 bonitatē pfecte diligēdam ad sū-
 mā maiestatē eternā possidēdā

Si enim hec omnia sūme diligēs/
 q̄modo de visione gauderes/ et si
 bene videres et intelligeres/ et tū
 secura mente nō possideres/ quō
 beata pmaneres **Augustin?** Ibi
 igitur vacabim?/ videbim?/ ama-
 bimus et habebim? Ipse enim est
 finis desiderioꝝ nostroꝝ/ qui sine
 fine videbit/ sine fastidio amat/
 sine fatigacione in eternū lauda-
 bitur/ vna enim ibi et tota virtus
 est amare quod videas/ et summa
 eterna felicitas/ eternalit̄ habet
 quod amas Ibi beata vita in suo
 fonte plene et perfecte bibitur/
 vnde miro q̄dāmodo et delectabiliter
 impressa sitis simul atq; sa-
 cietas alternatur/ sed longe a siti
 necessitas repellitur/ longe a sa-
 cietate fastidium amouetur **Hec**
Augustin? Sed te ne iam o aia
 diucius protrahā/ audi q̄ de p̄-
 dictis omnib; celestib; gaudijs
 dicit ille deuotus **Anselm?** in fine
 pro **sologion** Excita te inquit nūc
 o anima mea/ et erige totū intel-
 lectum tuū/ et quantū potes cor-
 gta attente/ q̄ delectabile sit illud
 bonū quod continet iocunditatē
 omnium bonorum. Si iocunda est
 vita creata/ q̄ iocunda est crea-
 trix essentia Si iocunda est salus
 facta/ q̄ iocunda est salus que fe-
 cit omnia. Si amabilis est scien-
 tia de creaturis. q̄ delectabilē est
 illa que est de rebus increatis :
Cur ergo per multa vagaris. q̄
rendo bona creata **Amaynum** in

quo sunt omnia. Si delectat pul-
 chritudo/ fulgebūt iusti sicut sol.
Si libertas aut fortitudo. similes
 erūt angelis dei in cælis **Si longa**
 et salubis vita/ est ibi sanitas eter-
 na **Si sacietas** aut ebrietas/ facia-
 buntur de gloria et inebriabuntur
 ab vbertate domus dei **Si melodia**
 ibi canunt angeli. **Si societas** et
 amicitia/ ibi est beatorum societas et
 omnium voluntas **Si honores**
 et diuicie/ in domo eius glorie et
 diuicie. **Si securitas** et certitudo/
 ibi omnium temporū eterna longi-
 tudo **Cor humanū/ cor indiges**
cor expertū erumnas/ immo ob-
rutum erumis/ quantū gauderes.
Si hijs omnib; habūdares **In-**
terroga intima tua si capere possunt
 sint tū gaudiū suū de tanta beati-
 tudine sua **Si hō** de tanta beati-
 tudine vix capit gaudiū propriū/ quō
 capax erit tantorum gaudiorum/ quan-
 tus est numerus electorum/ vbi vnus-
 quisq; tū diligit primum suū quātū
 seipsum/ et tū de suo gaudio gau-
 det quantū diligit **Ita etiā** quisq;
 plus absq; estimatione de dei q̄
 de sua et omnium electorum gaudet fe-
 licitate/ quia sicut deū toto corde/
 tota aia/ tota mēte diligit/ ita ad
 plenitudinē gaudij illius totū cor
 tota aia/ tota mēte nō sufficit **Quz**
 tū gaudebūt quātū amabūt. tantū
 amabūt quātū viderūt **Certe** nec
 oculus vidit nec auris audiuit nec
 in cor hominis ascendit. quātū te
 amabūt et cognoscent sancti dei.

De quatuor exercitijs

Oro deus me? / cognosca te / ame
 te / vt eternalitē gaudeā de te Et si
 nō possum ad plenū in hac vita /
 crescat saltem hic noticiā amor
 vt ibi sit plenū gaudiū / hic sit in
 spe / vt ibi sit mi re **Domine** pater
 p filiū tuū hic iubēs a consul pe
 tere / a pmittis accipe / vt gaudiū
 nostrū plenū sit / peto dñe quod
 p admirabilē consiliariū tuū con
 sulis petere et pmittis accipere /
 vt meditetur de hac mens mea /
 smotionet os meū / loquat inde
 lingua mea / esuriat anima mea /
 sitiāt caro mea / donec intrē i gau
 dium dñi mei / qui est trin? a vn?
 benedict? in secula **Amen**.

Expliat soliloquiū Bonauen
 ture de quatuor exercitijs.

DEO GRATIAS ...

